

цијалну политику, здравство, расељена лица и избјеглице - економски код **614233–Издаци за расељена лица (помоћ за реконструкцију и повратак).**

### III

За реализацију ове Одлуке задужује се Министарство за финансије и Министарство за социјалну политику, здравства, расељена лица и избјеглице, свако у оквиру својих надлежности.

### IV

Одлука ступа на снагу даном објављивања на службеној огласној табли Кантона, а накнадно ће да се објави у “Службеним новинама Босанско–подрињског кантона Горажде”.

Број:03–14-3470/04 ПРЕМИЈЕР  
17.11.2004.године мр.Салко Обхоћац,с.р.  
Г о р а ж д е  
.....

821

## ПЕДАГОШКИ СТАНДАРДИ ЗА ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ

### У В О Д

Ради обезбјеђења одговарајућих педагошких и материјалних услова у свим основним школама на подручју Босанско-подрињског кантона Горажде, на основу члана 12. Закона о основном одгоју и образовању («Службене новине Босанско-подрињског кантона Горажде», број: 05/04) утврђују се Педагошки стандарди и општи нормативи за основно образовање и

одгој (у даљем тексту Стандарди) и Нормативи радног простора, опреме, наставних средстава и учила по предметима за основну школу (у даљем тексту Нормативи) као заједничка основа у обезбјеђењу основних услова за васпитно-образовни рад и успјешно остваривање циљева и задатака из наставних планова и програма за све основне школе, васпитне установе, центре, заводе и дјечије домове.

Стандардима се свим ученицима и наставницима обезбјеђује иста полазна основа за стваралачки развој способности ученика, што са другим релевантним актима служи као основа за утврђивање економске цијене васпитно-образовног рада. Приликом израде Стандарда нагласак је стављен на елементе научне спознаје, потребе ученика и друштвено опредјељење, при чему основно образовање чини основу цјелокупног савременог васпитно-образовног система. Са реформом цјелокупног васпитно-образовног система и интенцијом приближавања и усклађивања са европским и свјетским васпитно-образовним токовима доприноси усмјеравању дјелатности /активности на путу ка признавању и нострификацији нашег свједочанства у Европи и свијету. Облици организованог рада на хуманизму и етици заснованом стручном раду представљају одговор на потребе ученика овог узраста, дају резултате и пружају смјернице за даље образовање и самообразовање. Намјера је да се осавремени и подстакне наставни процес у цјелини и удовољи захтјевима наставних планова и програма појединих предмета. Уводи се примјена и прописују услови за реализацију свих видова наставе коју намећу савремена педагошка на-

ука и пракса. Промјена се огледа у индивидуализованој настави са малим бројем ученика у одјељењу, односно групи са којом се ради, раду са надареним и такмичарима, дјецом/ученицима са посебним потребама, у културној и друштвеној дјелатности, као и већој сарадњи ученика и наставника у току редовне наставе и послужења завршетка.

Стандардима се утврђују заједнички критерији:

1. Елементи развијености-број одјељења и група,
2. Школски простор,
3. Опрема и наставна средства,
4. Број ученика у одјељењу и групи, према облицима рада,
5. Број и структура наставног кадра, стручних сарадника, асистената у одјељењу/групи и васпитача,
6. Број и структура руководног особља,
7. Број и структура административно-финансијског особља,
8. Број и структура помоћног и техничког особља,
9. Ученички стандард,
10. Слободне активности ученика,
11. Друштвена и културна дјелатност васпитно-образовних установа,
12. Нормативи радног простора, опреме, наставних средстава и учила по предметима за основну школу.

Ученицима и запосленицима који не могу обављати свакодневне активности и потребе без кориштења специјалних техничких помагала или остваривати комуникацију без употребе специјалне технике у складу са њиховим потребама, обезбјеђује се опремање објеката у складу са важећим законом. Минимум који се мора

обезбједити/задовољити је неометан приступ свим етажама и просторима васпитно-образовне установе и потребама корисника прилагођен санитарни чвор.

Стандарди се обавезно и у потпуности примјењују при изградњи нових школских објеката, односно верификовању нових школа, а у раније изграђеним објектима и верификованим школама достизаће се постепено и то од дана доношења за:

- Општа наставна средства, превоз ученика и средства за текуће одржавање, за годину дана,
- Опрему, наставна средства и учила по предметима, најкасније за пет година и
- Инвестициона средства за пет година.

Школски простор и намјештај за музичке и специјалне основне школе, васпитне установе, центре, заводе и дјечије домове утврдиће се посебним нормативима.

#### 1. ЕЛЕМЕНТИ РАЗВИЈЕНОСТИ – БРОЈ ОДЈЕЉЕЊА И ГРУПА

Да би се задовољили основни педагошки услови функционисања васпитно-образовних установа одређује се број одјељења/васпитних група у основним школама, центрима, заводима и дјечијима домовима:

#### ШКОЛА

	мин.	опт	макс
Редовна основ. школа	15	25	35
Основ.музич. школа	6	12	24
Специј.основ.школа	9	12	16
Цент.,завод и прип. дом-одјељ./вас.груп.	4	6	8
Дјеч.дом...васп.групе	5	11	16

## 2. ШКОЛСКИ ПРОСТОР

Да би се задовољили основни педагошки и здравствено-хигијенски услови и потребе, овим стандардом за све типове основних школа, васпитних установа, центара, завода и домова на подручју Босанско-подрињског кантона Горажде, одређује се грађевинска, односно корисна површина по једном дјетету:

ОПИС	МИН. м <sup>2</sup>	ОПТ. м <sup>2</sup>
Укупна површина-затворени и отворени простор (двориште и спортски терени)	12	15
Укупна корисна површина затвореног простора	3	4
Површина учioniчког простора по ученику	1,4	1,8
Површина за наставу физичког и здравственог васпитања по јеном ученику на часу	5	7
Површина радионице/лабораторије по ученику	2	3

Ради рационалног кориштења школског простора и друштвених средстава, посебним актом се регулише максимална површина за коју се признају трошкови одржавања и чишћења, при чему ће да се посебно цијене специфични случајеви и објективне околности.

Ради реализације културних и јавних манифестација у школи, школа има одговарајући простор са минималном површином од 200 м<sup>2</sup> односно оптималном површином од 300 м<sup>2</sup>.

Учioniчки простор обезбјеђује минималну кубатуру од 4,2 м<sup>3</sup> односно оптималну од 5,4 м<sup>3</sup> по ученику.

Уз учioniцу/кабинет се налази предкабинет за припрему наставника и остава-простор за одлагање опреме, наставних средстава и учила.

Простор за мокре чворове (одвојено простор за дјечаке, простор за дјевојчице) мора да обезбјеђује минимално један тоалет на сваких 30 ученика.

Простор за продужени и цјелодневни боравак једног дјетета дефинисан је како слиједи:

- дневни боравак за одмор и игру, са каучом и склопивим лежајевима, подном простирком од природног материјала за цијелу површину пода – минимално 2 м<sup>2</sup>, оптимално 2,5 м<sup>2</sup>,
- радни простор са ормарићем за сваког ученика – минимално 1,5 м<sup>2</sup>,
- оптимално 2 м<sup>2</sup>,
- кухиња,
- трпезарија,
- мокри чвор, одвојено за дјевојчице и дјечаке.

Појединачни услови у погледу површине и запремине као и структура цјелокупног простора који нису дефинисани овим стандардима морају задовољавати посебне услове дате у Нормативима за планирање, пројектовање, изградњу и намјештај основних школа.

## 3. ОПРЕМА И НАСТАВНА СРЕДСТВА

Наставна средства, њихова функција, методичка заснованост и вишесеријантна намјена битан су услов интензивирања, рационализације и унапређивања наставе.

Она су, као и сва друга средства рада, претпоставка успјешне реализације наставних садржаја и утврђена су Нормативима радног простора, опреме, наставних средстава и учила по предметима за основну школу (Нормативи) и саставни су дио ових Стандарда (12. дио).

Школе се опремају на основу Норматива наставних средстава свих предмета, уважавајући при томе њихову општу намјену и дидактичку мултимедијску функцију.

#### ОПШТА НАСТАВНА СРЕДСТВА

Поред стола/клубе пројектованог за једног ученика, прилагођеног узрасту ученика и намјени, и основног намјештаја школе/установа посједује:

а) на нивоу школе/установе

НАЗИВ	КОМ.
Апарат за умножавање	1
Рачунари: одговарајући, просјечне актуелне конфигурације	7
Штампач-ласерски црно-бијели	2
Штампач – колор	2
Видео или дигитална камера	1
Дигитални фотоапарат	1
Касетофон стерео са ЦД-ом	1
• за свако одјељење припремног разреда и разредне наставе	
• за школу	6
ТВ колор и видеорекодер	
• за разредну наставу по разреду	1
• за предметну наставу	6
Мултимедијални пројектор	1
Школски разглас:	
• фиксни	1
• мобилни	1
Клавир или клавинова	1
Факс – апарат	1

б) специјална наставна средства:

- за паралелне школе-за слушну и говорну рехабилитацију:

НАЗИВ	КОЛИЧИНА
Клавинова	1
Орфов инструментариј	2

с) у свакој учионици и кабинету:

НАЗИВ	КОЛИЧИНА
Графоскоп и пројекционо плат.	1

д) учила за дневни боравак ученика-продужени боравак, цјелодневни боравак:

- Телевизор
- Видеорекодер,
- Касетофон са цд-плејером
- Средства за игру (лего-коцкице, пузле, домине, шах, столна кошарка и ногомет, «човјече не љути се» и друге игре за развијање интелигенције),
- Опрема за кутак/центар: сликовнице и књиге,
- Сва учила из расположивог фонда васпитно-образовне установе, према важећим Стандардима и Нормативима.

#### 1. БРОЈ УЧЕНИКА У ОДЈЕЉЕЊУ И ГРУПИ ПРЕМА ОБЛИЦИМА РАДА

Редовна настава у основној школи организује се и изводи као разредна и предметна по одјељењима. С намјером да се осавремени и динамизује наставни процес у цјелини, настава се изводи и организује групно, индивидуално, тимски и у истраживачким, студијским и проблемским облицима.

Ближи прописи о облицима и начинима организовања наставе утврђени су Наставним планом и програмом.

Број ученика у одјељењу и групи, зависно од школе, утврђује се како слиједи:

### РЕДОВНА ОСНОВНА ШКОЛА

Одјељење	Број ученика		
	мин	опт.	макс
Редовно, некомбиновано одјељење	18	27	35
Комбиновано одјељење • два разреда разредне наставе	12	22	30
Комбиновано одјељење • три разреда разредне наставе	10	18	26
Комбиновано одјељење • четири разреда разредне наставе	8	12	18
Комбиновано одјељење • два разреда предметне наставе	12	22	30
Комбиновано одјељење • три и више разреда предметне наставе	10	18	26
Одјељење са наставом на језицима национал. мањина	<b>Ускладити са Законом о националним мањинама</b>		
Група ученика продуженог боравка, цјелод. боравка	16	24	32

Одјељење за образовање одраслих	8	18	28
Комбиновано одјељење са два разреда за одрасле	6	16	26
Одјељење инструктивне наставе за одрасле	6	16	26
Курсно одјељење-група	16	24	30
Редовно одјељење разредне наставе у отежан. условима	4	12	22
У редовном одјељењу број ученика са посебним образовним потребама	1 - 3		
Одјељење ученика са посебним образовним потребама	3 - 8		
Приликом организовања наставе страних језика, практичног рада и вјежби, одјељење се дијели у 2 групе, осим ако броји 20 ученика (према НПиП)			
Број ученика за организов. изборне и факултатив. наставе	16	20	24
Број ученика за организовање додат., допунске и инструктивне наставе за поправне испите	10	12	14
Хор/збор	X ...	12	X ...
Оркестар	X ...	12	X ...

#### Напомена:

Одобрење за формирање комбинованог одјељења са 5 разреда даје Министарство.

За све предмете у оквиру редовне наставе за које се определијели ма-

њи број ученика одјељење се не формира у складу са овим стандардима. Сагласност о формирању даје Министар.

Настава матерњег језика одвија се у редовном одјељењу, засебном одјељењу, групи или појединачно.

### ОСНОВНА МУЗИЧКА ШКОЛА

	Број ученика		
	мин	опт	макс
Солфеџо	9	11	13
Инструментални одсјеци	9	11	13
Индивидуална настава	1		
Балет	6	8	10
Припремно одјељење	10	12	14
Хор/збор	Х ...	12	Х ...
Оркестар	Х ...	12	Х ...
Камерни ансамбл	Х ...	2	Х ...

### ОСНОВНА ШКОЛА ЗА ДЈЕЦУ СА ПОСЕБНИМ ОБРАЗОВНИМ ПОТРЕБАМА

	Број ученика		
	мин	опт.	макс
Предшколска група ЛМР	3	4	5
Одјељење I разреда ЛМР	4	5	6
Одјељење ЛМР и комбинованим сметњама	3	4	6
Одјељење дјеце са посебним образовним потребама	4	6	9
Одјељење УМР	3	4	6
Одјељење УМР дјеце са комбинованим сметњама	2	3	4

Одјељење ТМР	2	4	6
Одјељење ТМР с комбинованим сметњама	2	3	4
Одјељење аутистичне дјеце	2	3	4
Васпитна група продуженог стручног третмана ЛМР дјеце и омладине	2	3	6
Васпитна група продуженог стручног третмана УМР и ТМР дјеце и омлад.	2	3	4
Васпитна група продуженог боравка ЛМР	3	6	8
Васпитна група у интернату	3	6	8
Одјељење за радно оспособљавање	4	5	6
Одјељење за опсервацију и дијагностику	3	4	6

#### Напомена:

Број ученика у одјељењима и васпитним групама односи се и на установе у којима се едукују слијепа, слабовидна, глуха и наглуха дјеца, као и дјеца обољела од аутизма или церебралне парализе и дјеца са менталном ретардацијом.

Усуге образовања за дјецу-ученике која су пацијенти болнице или су тешко или дуго болесни и налазе се код куће, као и образовање путем инструктивно-консултативне наставе за перспективне или врхунске спортисте обезбједиће се посебним уговором између даваоца услуга, односно школе којој ученик припада и финансијера.

**ДЈЕЧИЈИ ДОМ**

(групу чине дјеца према наведеном узрасту)

	мин	опт.	макс
0-9 мјесеци	16	20	24
9-18 мјесеци	12	16	20
18-36 мјесеци	12	16	20
3-7 година	12	16	20
7 година и више	12	16	20
Група у којој има и дјеце са посебним образовним потребама узраста од 1-3 год.	8	10	12

#### 5. БРОЈ И СТРУКТУРА НАСТАВНОГ КАДРА, СТРУЧНИХ САРАДНИКА, АСИСТЕНАТА У ОДЈЕЉЕЊУ/ГРУПИ ВАСПИТАЧА

Број наставника/професора (у даљем тексту наставник) одговарајуће стручности, стручних сарадника и асистената у настави утврђује се на основу Наставног плана и програма, врсте школе, број одјељења, група и програма рада школе/установе, како слиједи:

**НАСТАВНИЦИ**

Наставник је стручна особа за васпитање и образовање ученика која планира и реализује наставне садржаје, води, прати и оцјењује рад ученика и његово укупно напредовање у основној школи. Властитим ангажманом и примјером обезбјеђује повољну радну климу у колективу и одјељењу, cjеловит развој и задовољавање развојних васпитно-образовних потреба ученика основношколског узраста.

Профил и нове стручне спреме наставника утврђен је Законом и Наставним планом и програмом.

Број наставника редовне основне школе, основне музичке школе

утврђен је према броју часова непосредног васпитно-образовног рада и наставне норме.

Наставна норма наставника у специјалној основној школи, центру и заводу одређена је Наставним планом и програмом а васпитача описом послова према овим Стандардима.

Профил и ниво стручне спреме наставника у продуженом и cjелодневном боравку редовне основне школе и васпитача у дјечијем дому одређен је Стандардима.

#### НОРМА ЧАСОВА, СТРУКТУРА И ОПИС РАДНИХ ЗАДАТАКА У ОКВИРУ РАДНЕ СЕДМИЦЕ, НАСТАВНЕ И ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

##### НАСТАВНЕ НОРМЕ ПО ВРСТАМА НАСТАВЕ И ПРЕДМЕТИМА

НОРМА ЧАСОВА	
НАСТАВНИЦИ РАЗРЕДНЕ НАСТАВЕ	У СКЛАДУ СА НПИП И КОНЦЕПЦИЈОМ ДЕВЕТОГОДИШ. ОСНОВНОГ ВАСПИТ. И ОБРАЗОВ.
НАСТАВНИЦИ БОСАНСКОГ, ХРВАТСКОГ, СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ	18
НАСТАВНИЦИ СТРАНОГ ЈЕЗИКА, МАТЕМАТИКЕ, ХЕМИЈЕ И ФИЗИКЕ	19
НАСТАВНИЦИ БИОЛОГИЈЕ, <sup>1</sup> ИНФОРМАТИКЕ, ИСТОРИЈЕ, ГЕОГРАФИЈЕ, ТЕХНИЧКОГ ВАСПИТАЊА, МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ, ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ, ТЈЕЛЕСНОГ И ЗДРАВСТВЕНОГ ВАСПИТАЊА, ВЈЕРОНАУКЕ, ИСТОРИЈЕ РЕЛИГИЈА, КУЛТУРЕ ЖИВЉЕЊА И ОБРАЗОВАЊЕ ЗА ДЕМОКРАТИЈУ И ГРАЂАНСКЕ СЛОБ.	20

\* Хор и оркестар улазе у наставну норму-по два часа за сваку дионицу

У наставну норму улази укупна редовна настава (појединачно планирана настава по предметима и изборна настава, у складу са Наставним планом и програмом.

Ако се одјељење дијели у групе, наставна норма се повећава за два часа. У школи за дјецу са посебним потребама наставна норма за Техничко васпитање је 19 сати. У паралелној школи, основној музичкој школи наставна норма за: Скупно музицирање, Солфеџо, Класични балет и Историјске игре је 22 часа, а за индивидуалну наставу-инструмент и корепетицију 24 часа.

**Напомена:** Норма часова служи као оквир за одређивање броја извршилаца у школи, а 40-часовна радна седмица односно годишња обавеза извршиоца изражена у часовима биће главни критериј за додјелу и расподјелу средстава, у складу са критеријима за финансирање.

Менторски рад са приправником – 20 часова по кандидату и додатно 10 часова за провођење емпиријског истраживања које са универзитетским професором ради стручни сарадник.

Наставнику приправнику седмична норма се умањује за 2 часа, а за исти број повећава број часова припреме.

#### ГЛОБАЛНИ ПРЕГЛЕД ОБАВЕЗА НАСТАВНИКА У ОКВИРУ РАДНЕ СЕДМИЦЕ ЗА ПУНУ НАСТАВНУ НОРМУ

		НЕПОСРЕДНИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ РАД - 24 ЧАСА					
	РЕДОВНА НАСТАВА	ПРЕГЛЕД ПИСМЕНИХ ЗАДАТАКА И ПРОГРАМОМ ПРЕДВИЂЕНИХ КОНТРОЛНИХ И ГРАФИЧКИХ РАДОВА	ОСТАЛИ ОБЛИЦИ НЕПОСРЕДНОГ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА (разредно-штво допунска, додатна, факултативна настава и слободне	ПРИПРЕМА % времена ЗА (1+2+3) просјечно 50	УКУПНО 1+2+3+4)	ОСТАЛИ ПОСЛОВИ (стручно усавршавање, администрација)	СВЕГА (5+6)
	1	2	3	4	5	6	7
НАСТАВНИЦИ РАЗРЕДНЕ НАСТАВЕ		24		12	36	4	40
НАСТАВНИЦИ ПРЕДМЕТА СА НОРМОМ 18 ЧАСОВА	18	3,5	2,5	12	36	4	40
НАСТАВНИЦИ ПРЕДМЕТА СА НОРМОМ 19 ЧАСОВА	19	2	3	12	36	4	40
НАСТАВНИЦИ СА НОРМОМ 20 ЧАСОВА	20	2	2	1	36	4	40



Директор школе, према афинитету наставника, распоређује послове на наставнике у оквиру непосредног васпитно-образовног рада на најрационалнији начин.

Остали неопходни послови се евидентирају и утврђују као просјечан број часова седмично и то:

Стручно усавршавање и иновације	1,0 час
Рад у стручним органима	0,5 часа
Сарадња са родитељима	0,5 часа
Рад на педагошкој документацији	0,5 часа
Дежурство	1,0 час
Остали послови по налогу директора	0,5 час

**ПРИПРЕМА ПО ЈЕДНОМ ЧАСУ ЗА  
РАЗЛИЧИТЕ ОБЛИКЕ  
НЕПОСРЕДНОГ ВАСПИТНО-  
ОБРАЗОВНОГ РАДА**

	Час	Припрема
Час редовне наставе	1	0,5
Припремно одјељење музич. школе	1	0,5
Одјељење првог разреда, комбиновано одјељење два разреда	1	0,6
Комбиновано одјељење три разреда	1	0,7
Комбиновано одјељење четири разреда	1	0,8
Час одјељенске заједнице	1	0,5
Сарадња разредника са родитељима	1	
Администрација и педагошки картон који води разредник	1	

Индивидуални програм-надокнађивање заостатка у учењу	1	1
Изборна настава	1	1
Нове методологије рада у разредној настави-корак по корак и друге	1	1
Рад са надареним ученицима додатна настава, школска и општинска такмичења	1	1
Рад са такмичарима на кантоналним и вишим нивоима такмичења	1	2
Допунска и инструктивна настава	1	0,5
Слободне ученичке активности-секције	1	0,5
Смотре стваралаштва, културна и јавна дјелатност, обиљежавање значајних дат.	1	0,5
Лабораторијске вјежбе: биологија, хемија, физика	1	1
Огледни час (иновације у настави)	1	17
Тестирање	1	2
Хор, оркестар	1	1
Исправак писмених задатака		
• Предметна настава према НПиП	3	
Босански, Хрватски, Српски језик и књижевност: (школске пимене задаће, лектира)	3,5	
• разредна настава		

### ОСТАЛИ РЕДОВНИ И ВАНРЕДНИ ПОСЛОВИ

	Седмично часова
Вођење школског актива	1
Дежурство наставника	1
Консултације са ученицима	1
Рад испитних комисија-по састанку	0,5
Ванредни и поправни испити: по кандидату/ученику	
• с писменим	0,5
• с усменим	0,3
Већи број ученика у одјељењу од максималног по ученику	0,01
Реализација три и више програма предметне наставе-по програму	0,5
Екскурзије, излети, посјете другим институцијама и друго (за 15 ученика један наставник) – према послу	
Наставник –	
• ментор	
• савјетник	
• виши савјетник	
За комбиновано одјељење планирање по одјељењу	0,5

Остала планирања и програмирања:

Слободне активности и други непосредан рад
Израда извјештаја: са класификације, записници, друге евиденције и показатељи
Извјештаји за комбиновано одјељење
Пописи школске имовине (физички попис опреме, кабинета и др.)
Рад инвентурне комисије
Рад у комисијама – по потреби
Израда распореда часова:
• редовне наставе
• осталих активности
Државни и други празници
Годишњи одмори
Естетско уређење школе
Стручни послови по налогу директора

Профил и стручна спрема наставника редовне основне школе у продуженом и цјелодневном боравку ученика:

- васпитно-образовни рад са ученицима разредне наставе: наставници/професори разредне наставе
- васпитно-образовни рад са ученицима предметне наставе: наставници/професори предметне наставе
- за реализацију појединих сегмената из програма рада продуженог или цјелодневног боравка ангажују се наставници/професори предметне наставе.

### НАСТАВНИЦИ И ВАСПИТАЧИ У СПЕЦИЈАЛНОЈ ОСНОВНОЈ ШКОЛИ, ЦЕНТРУ, ЗАВОДУ И ДЈЕЧИЈЕМ ДОМУ

У школама за дјецу са посебним образовним потребама и у заводима иста је наставна норма као у редовним основним школама, осим школе за дјецу са посебним потребама, центра и завода у којима се одвија васпитно-образовни рад са умјерено и теже ментално ретардираном дјецом и омладином гдје је наставна норма према Плану и програму рада са умјерено и теже ментално ретардираном дјецом и омладином 24 часа.

За специфичан облик рада ове установе имају наставнике за сваку групу/разред:

- тифлопедагога
- олигофренопедагога
- сурдопедагога

Профил и ниво стручне спреме васпитача:

- специјални педагози
- наставници/професори разредне и предметне наставе едуковани за

- рад са дјеом са посебним потребама.

Профил и ниво стручне спреме радних инструктора у радионицама за радно оспособљавање:

- одговарајућа средња техничка школа са положеном педагошко-психолошком и методичко-дидактичком групом предмета, виша или висока стручна спрема одговарајућег наставничког смјера.

Профил и стручна спрема васпитача у дјечијем дому:

- за рад са дјецом до 6 година:
- наставник/професор предшколског васпитања,
- за рад са дјецом школског узраста:
- наставник/професор разредне или предметне наставе.

#### ПОСЛОВИ У РАДНОЈ СЕДМИЦИ РАДНИХ ИНСТРУКТОРА

Едукација	22
Индивидуализовани рад са полазницима групе	4
Рад у секцијама – интересним групама	2
Културна и јавна дјелатност у групи	2
Припреме средстава за обуку и рад у школској радионици	5
Вођење документације	1,5
Сарадња са стручним сарадницима и родитељима	2
Стручно усавршавање	1,5
<b>УКУПНО:</b>	<b>40</b>

#### ПОСЛОВИ У РАДНОЈ СЕДМИЦИ ВАСПИТАЧА У ГРУПИ ВАСПИТНО ЗАПУШТЕНЕ ДЈЕЦЕ ЗАВОДА

Едукација	9
Групни рад у васпитној групи	6
Индивидуализовани рад са пстићеницима	5
Рад у секцијама-интересним групама	2
Културна и јавна дјелатност у групи	2
Дежурство недјељом, празником и др.	5
Припреме за васпитни рад	5,5
Вођење документације	2
Сарадња са школама, центрима, родитељима	2
Стручно усавршавање	1,5
<b>УКУПНО:</b>	<b>40</b>

#### ПОСЛОВИ У РАДНОЈ СЕДМИЦИ ПРЕДШКОЛског ВАСПИТАЧА У ДЈЕЧИЈЕМ ДОМУ

Активности око јутарњих хигијенских потреба и стварање културних навика дјецe	6
Припрема за храњење	5
Припрема за усмјерене активности	4
Усмејрене активности	4
Слободне активности у дому	8
Активности изван дома	6
Стручно усавршавање и вођење евиденције	2
Секције, уређење простора (декорација простора)	3
Рад у стручним органима	1
Додатна задужења	1
<b>УКУПНО:</b>	<b>40</b>

**ПОСЛОВИ У РАДНОЈ СЕМДИЦИ  
ШКОЛКОГ ВАСПИТАЧА У  
ДЈЕЧИЈЕМ ДОМУ**

Припреме за школу	<b>6</b>
Помоћ у изради домаће задаће ученика	<b>6</b>
Сарадње са школом	<b>1</b>
Припреме за ручак и ручавање	<b>4</b>
Слободне активности и секције	<b>8</b>
Организоване активности изван дома	<b>6</b>
Припреме за васпитни рад	<b>5</b>
Рад у стручним органима	<b>1</b>
Стручно усавршавање и вођење евиденције	<b>2</b>
Додатна задужења	<b>1</b>
<b>УКУПНО:</b>	<b>40</b>

**СТРУЧНИ САРАДНИЦИ**

За праћење, анализирање и унапређивање васпитно-образовног рада у школи, стручну сарадњу са ученицима, наставницима, осталим стручним сарадницима, родитељима, те за непосредну координацију са педагошком службом школа са бројем одјелења до оптималног (25) има педагога-психолога или педагога или психолога. За обављање ових послова, у посебној радној просторији има приручну стручну литературу и опрему.

За садржајан развој наставе и рад, брз и ефикасан проток практичних и спознајних информација, школе, центри, заводи и дијечији домови имају библиотеку са прописаним фондом књига, стручне литературе и периодике, односно нотне литературе, нотних записа и опреме у којој стручне послове обавља библиотекар са прописаном стручном спремом.

За свако одјелење преко оптималног броја (25 одјелења) школа има додатних 0,05 сарадника из претходна два става.

За праћење, анализирање и унапређивање сарадње са породицом, друштвеном средином, институцијама и педагошко-психолошком службом у сврху превентивног дјеловања школа или група школа осим школе за дјецу са посебним потребама имају социјалног радника на сваких 50 одјелења.

Школа ангажује дефектолога из школе/установе за дјецу са посебним потребама према потреби.

За специфичне облике рада у основној школи за дјецу са посебним потребама, центру, заводу и дјечијем дому, ове установе имају сљедеће сараднике:

- педагога, на установу,
- педагога-психолога или психолога, на установу,
- социјалног радника на установу,
- логопеда, на сваких 25 логопата,
- суропедагога на сваких 25 ученика оштећеног слуха,
- олигопренопедагога на сваких 15 ученика са комбинованим сметњама, менталном ретардацијом и слушним оштећењем,
- тифлопедагога на сваких 15 ученика са комбинованим сметњама, менталном ретардацијом и оштећењем вида,
- перипатолога на сваких 25 ученика оштећеног вида,
- наставника за вјежбе вида на сваких 25 ученика оштећеног вида,
- сарадника за израду тифлотехничких средстава и помагала на сваких 100 ученика оштећеног вида,

- психомоторног едукатора на сваким 100 ученика са комбинованим сметњама,
- љекара специјалисту на сваких 100 ученика (при чему се за реализацију послова из ове области ангажују специјалисти спољни сарадници разних специјалности, према потребама ученика/дјеце: оториноларинголог, неуропсихијатар, офталмолог, педијатар, физијатар, фонијатар, стоматолог ...),
- дефектолога или другог специјалног педагога према потреби за дјецу са посебним потребама у дјечијем дому,
- педијатријску сестру или вишу медицинску сестру у центру/заводу,
- два васпитача на сваку узрасну групу у дјечијем дому, васпитне групе завода/центра на сталном смјештају,
- двије медицинске сестре-техничара за 8 дјеце испод три године старости у дјечијем дому,
- 4 домаћице за сваку узрасну групу дјеце у дјечијем дому,
- главну медицинску сестру за дјечији дом.

**ПОСЛОВИ СТРУЧНИХ  
САРАДНИКА И СОЦИЈАЛНОГ  
РАДНИКА РЕДОВНЕ ОСНОВНЕ  
ШКОЛЕ У ОКВИРУ 40-ЧАСОВНЕ  
РАДНЕ СЕДМИЦЕ**

**1. ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГ,  
ПЕДАГОГ, ПСИХОЛОГ**

За праћење, анализирање и унапређивање васпитно-образовног рада у школи, стручну сарадњу са ученицима, наставницима, осталим стручним сарадницима, родитељима, те за

непосредну координацију са педагошком службом школа има педагога-психолога, педагога или психолога.

Профил и ниво образовања утврђен је како слиједи:

- педагог-психолог – професор педагогије и психологије,
- педагог – професор педагогије,
- психолог – дипломирани психолог.

Задаци су утврђени Законом, а рад у оквиру радне седмице како слиједи:

Радни задаци	Број часова
Концепцијско-програмски задаци	3,5
Програмирање, остваривање и анализа васпитног рада	2
Педагошка документација	3
Стручни рад са наставницима и у стручним органима школе	2,5
Рад са ученицима и ученичким организацијама	5
Унапређење наставе	2
Сарадња са институцијама	1
Сарадња са родитељима	2,5
Испитивање зрелости дјеце за упис у школу	3
Професионална оријентација	4
Истраживања у пракси школског педагога-психолога, педагога, психолога	2
Персонални досије ученика, педагошки картон	1,5
Педагошко-психолошка пракса студената наставних факултета	1
Припремање за рад и стручно усавршавање	7
<b>УКУПНО</b>	<b>40</b>

Педагог-психолог обавља и друге стручне послове по налогу директора и органа управљања.

## 2. БИБЛИОТЕКАР

Извршилаца 0,03 по одјељењу.

За садржајан, брз и ефикасан проток информација о васпитно-образовном процесу школе, центри, заводи и дјечији домови имају библиотеку са фондом књига, стручне литературе и периодике, односно нотне литературе и нотних записа, како слиједи:

- научна стручна литература и периодика потребна за рад школе/установе
- према Наставном плану и програму минимално комплет од 35-45 примјерака сваког дјела предвиђеног за лектуру и нотне литературе и нотних записа односно, зависно од максималног броја ученика/дјеце, одјељења/васпитних група школе/установе.

Због општег значаја школске библиотеке и њене непосредне наставне функције, библиотекар у основној школи је непосредни сарадник и извршилац у наставном процесу.

Профил и ниво образовања утврђен је како слиједи:

- библиотекар-дипломирани библиотекар.

Ближи услови за формирање библиотеке, односно центра за информације, дефинисани су Законом о библиотечној дјелатности и подзаконским актима.

Библиотекар у оквиру 40-часовне радне седмице обавља сљедеће радне задатке:

## Послови планирања

Учешће у програмирању рада школе/установе, сарадња са наставницима/васпитачима у непосредном планирању и извођењу образовно-васпитног рада, послови планирања, обнове и набавке нових књига, допуна библиотечног фонда	5
--	---

Праћење и реализација програма рада школе/установе:

Перманентан рад на праћењу реализације програмских задатака школе са становишта функције и улоге школске библиотеке у реализацији наставних и ваннаставних васпитно-образовних садржаја	3
Рад на благовременом информисању наставника и стручних сарадника школе/установе о новинама у стручној литератури и периодици, рад на класификацији и стручној обради периодике	6
Рад са ученицима на популаризацији књиге, давање упута за кориштење и методичких напомена за брзо и ефикасно стицање потребних информација, сарадња са родитељима у подручју кориштења књига и пружања помоћи ученицима	3
Стручна анализа резултата рада у оквиру реализације програма рада школе	1

Остали послови и радни задаци

Стручно евидентирање и класификација фонда књига, фонда стручне књиге и периодике, дјечије и омладинске штампе, часописа, наслова по предметима и наставним подручјима	3
Послови на издавању и преузимању књига	15
Послови информисања	2
Перманентно стручно усавршавање, остали послови и радни задаци	2
<b>УКУПНО</b>	<b>40</b>

Библиотекар обавља и друге стручне послове по налогу директора и органа управљања.

### 3. СОЦИЈАЛНИ РАДНИК

Извршилаца 0,02 по одјељењу

За праћење, анализирање и унапређивање сарадње са породицом, друштвеном средином, институцијама и педагошко-психолошком службом, у сврху превентивног дјеловања школа има социјалног радника.

Профил и ниво образовања утврђен је како слиједи:

- социјални радник – дипломирани социјални радник.

Радни задаци	Број часова
Концепцијско-програмски задаци	4
Програмирање, остваривање и анализа социјалног рада	2
Рад у тиму са педагошкопсихолошком службом и разредницима/водителјима	4
Сарадња са породицом, старатељима – на терену	16

Сарадња са институцијама:	
• са центром за социјални рад (смјештај, старатељство, судске одлуке, материјалне бенефиције),	6
• са комисијом за категоризацију	
Вођење социјалног картона ученика у оквиру педагошког картона	4
Стручно усавршавање	4
<b>УКУПНО:</b>	<b>40</b>

Социјални радник обавља и друге стручне послове по налогу директора и органа управљања.

### ПОСЛОВИ СТРУЧНИХ САРАДНИКА У ШКОЛИ ЗА ДЈЕЦУ СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА, ЦЕНТРУ, ЗАВОДУ У ОКВИРУ 40-ЧАСОВНЕ РАДНЕ СЕДМИЦЕ

#### ЗАВОД ЗА ВАСПИТАЊЕ ДЈЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ

#### 1. ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГ, ПЕДАГОГ, ПСИХОЛОГ, ДЕФЕКТОЛОГ И СОЦИЈАЛНИ РАДНИК

Радни задаци	Број часова
Стручни рад са штићеницима	6
Индивидуални и индивидуализовани рад са штићеницима	9
Опсервација, испитивања, прегледи и сл.	4
Учешће у раду Стручног тима	3
Културна и јавна дјелатност	2
Дежурство	5
Припреме за рад	4,5
Вођење документације	2
Сарадња са установама	3
Стручно усавршавање	1,5
<b>УКУПНО</b>	<b>40</b>

## ШКОЛА ЗА ДЈЕЦУ СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА, ЦЕНТАР, ЗАВОД

### 1. ЛОГОПЕД

Радни задаци	Број часова
Логопедска дијагностика	1
Логопедске вјежбе	30
Припрема техничких средстава	1
Припрема језичког материјала	1
Припрема дидактичког материјала	1
Логопедска документација	2
Стручно усавршавање	1,5
Учествовање у раду стручних органа	1
Рад са родитељима	1,5
<b>УКУПНО</b>	<b>40</b>

### 2. ПСИХОМОТОРНИ РЕЕДУКАТОР

Радни задаци	Број часова
Процјена психомоторике, елементарних покрета, визуалне контроле, моторике прстију и друго	31,5
Вођење документације	2
Сарадња са стручним службама	1
Стручно усавршавање	1
Рад са родитељима	1,5
Праћење развоја психомоторике дјетета	2
Припрема апаратуре за третман	1
<b>УКУПНО</b>	<b>40</b>

### 3. ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГ, ПСИХОЛОГ

Радни задаци	Број часова
Пријем ученика – административни послови	1
Рад са родитељима	1

Узимање анамнестичких података	2
Психолошка обрада података за пријем	9
Рад у пријемној комисији	2
Формирање досјеа ученика	9
Психолошко испитивање	7
Обрада резултата и писање налаза	1,5
Рад на професионалној оријентацији	1,5
Учесће у раду стручних органа	2
Стручно усавршавање	2
Достављање мишљења о професионалној оријентацији	2
<b>УКУПНО</b>	<b>40</b>

### 4. ПЕДАГОГ, СПЕЦИЈАЛНИ ПЕДАГОГ

Радни задаци	Број часова
Концепцијско-програмски задаци	4
Програмирање, остваривање и анализа васпитно-образовног рада	3
Рад са ученицима, пријем ученика, отварање и вођење досјеа ученика, индивидуални и групни рад са ученицима	2
Сарадња са родитељима/старатељима, савјетодавни рад, пружање стручне помоћи-категоризација ученика	6
Рад са дефектолозима, наставницима, васпитачима и стручним органима школе	6
Увођење савремених метода и иновација у рад са дјецом/ученицима	3
Професионална оријентација	1
Сарадња са институцијама	2
Истраживања у пракси педагога установе	2
Педагошка документација	4
Припрема за рад и стручно усавршавање	7
<b>УКУПНО</b>	<b>40</b>



**5. СОЦИЈАЛНИ РАДНИК**

Радни задаци	Број часова
Проналажење породица за смјештај дјеце	7
Рад са привременом породицом	7
Рад са властитом породицом	6
Повремени обилазак дјеце у породицама	2
Рад са родитељима и дјецом	2
Повремени обилазак дјеце у породицама и посјете породицама ученика	4
Смјештај дјеце у друге породице	1
Склапање уговора о смјештају	1
Вођење евиденције о смјештају у хранитељске породице	4
Подјеле одјеће и обуће ученицима	2
Рад у стручним активима и стручно усавршавање	4
<b>УКУПНО</b>	<b>40</b>

Стручни сарадници специјалних школа, центара и завода обављају и послове дијагностичког поступка и опсервације дјеце са сметњама у развоју као и пружања помоћи у организацији реализације продуженог стручног третмана и цјелодневног боравка ученика.

**ДЈЕЧИЈИ ДОМ****1. ПЕДАГОГ-ПСИХОЛОГ, ПЕДАГОГ, ПСИХОЛОГ**

Радни задаци	Број часова
Концепцијско-програмски задаци	3
Послови организације и координације рада одјељења	14
Индивидуални рад са дјецом	7

Вођење педагошке и друге документације	2
Стручни рад са медицинским сестрама и васпитачима, рад у стручном органу	2
Сарадња са школама, здравственим и другим установама	1
Културна и јавна јделатност, извјештаји, програми, манифестације, ученичка и студентска пракса	3
Сарадња са волонтерима и хуманитарним радницима	2
Рад у стручним органима дома	1
Стручно усавршавање	5
<b>УКУПНО</b>	<b>40</b>

**2. СОЦИЈАЛНИ РАДНИК**

Радни задаци	Број часова
Концепцијско-програмски задаци и извјештај о раду	2
Сарадња са органима социјалне заштите – пријем и отпуст дјеце, усвојења и други видови социјалне заштите, категоризација, кореспонденција и други приједлози мјера	11
Вођење документације-досије дјеце, матична књига	1
Сарадња са родитељима, родбином дјеце, усвојитељима и хранитељима	10
Рад са дјецом-адаптација васпитачима	4
Рад у одјељењу за заштиту мајке и дјетета: административни и организациони послови и мјере неопходне за превазилажење става социјалне потребе	6
Сарадња на пословима здравствене заштите и образовање дјеце	2

Рад у стручним органима дома	<b>1</b>
Организација разних видова активности према програму рада – изван	<b>0,5</b>
Аналитичко-истраживачки рад	<b>1,5</b>
Стручно усавршавање	<b>1</b>
<b>УКУПНО</b>	<b>40</b>

### 3. АСИСТЕНТ У ОДЈЕЉЕЊУ/ГРУПИ

Један асистент (учитељ-завршена учитељска школа или гимназија-педагошко-психолошко изборно подручје) наставнику у редовном одјељењу/групи, ако се у одјељењу/групи и другим облицима организованог продуженог/цјелодневног боравка или другог рада предвиђеног овим стандардима налазе ученици са посебним потребама са којима се реализује индивидуално прилагођени програм.

Један асистент у одјељењу/васпитној групи специјалне школе, центра, завода у којем се реализује Наставни план и програм за умјерено и теже ментално ретардирану дјецу оболелу од аутизма и церебралне парализе (медицинска сестра или физиотерапеутски техничар).

#### ПОСЛОВИ У РАДНОЈ СЕДМИЦИ АСИСТЕНТА: МЕДИЦИНСКЕ СЕСТРЕ ИЛИ ФИЗИОТЕРАПЕУТСКОГ ТЕХНИЧАРА У РАДУ СА УМР И ТМР

Радни задаци	Број часова
Активности око хигијенских потреба и стварање културних навика дјеце	<b>6</b>
Припрема за храњење	<b>5</b>

Припрема за усмјерене активности	<b>4</b>
Усмјерене активности	<b>4</b>
Слободне активности	<b>8</b>
Активности изван установе	<b>6</b>
Стручно усавршавање и евиденција	<b>2</b>
Секције, декорисање простора	<b>3</b>
Рад у стручним органима	<b>1</b>
Додатна задужења	<b>1</b>
<b>УКУПНО</b>	<b>40</b>

### 6. БРОЈ И СТРУКТУРА РУКОВОДНОГ ОСОБЉА

Ради потпуног дефинисања задатака школе и установе, њене организованости, стручне и практичне усмјерености у остваривању програмских задатака, односно васпитно-образовних садржаја, те опште функције и улоге школе, број руководног особља утврђује се како слиједи:

Основна школа/установа	
- директор	<b>1,00</b>
- помоћник директора	<b>1,00</b>

За свако одјељење преко оптималног броја школа има додатних 0,05 извршиоца.

#### ПОСЛОВИ И РАДНИ ЗАДАЦИ ДИРЕКТОРА

Директор, као орган руковођења, организује и усклађује рад школе, извршава одлуке школског одбора те стручних органа школе у складу са законом и правилима школе, са педагошком и менаџментског аспекта и заступа школу према вањским факторима, државним, друштвеним и политичким организацијама.

План рада директора школе  
обухваћа следећа подручја рада:

### 1. Концепцијско-програмски задаци

План израде годишњег плана и програма рада школе
План подјеле предмета на наставнике
План подјеле разредништва
План рада наставничког и одјељенског вијећа
План општих и одјељенских родитељских састанака
План обиласка наставе и ваннаставних активности
План укупног фонда часова свих облика наставе
План укупног фонда часова свих облика ваннаставних активности
План ученичких екскурзија, посјета и излета
План поправних испита
План ванредних испита
Организује израду распореда часова наставе и одјељенских заједница
Распоред часова ваннаставних активности
План финансија и инвестиција
План набавке основних средстава, опреме и учила
Увид у план уписа ученика и полазника
Увид у план стручног усавршавања
Увид у план и реализацију програма професионалне оријентације
Увид у план здравствених прегледа
Увид у план и реализацију прегледа школске документације
Увид у план и реализацију стручних консултација и комуникација са ученицима и родитељима
<b>Укупно 9 часова</b>

### 2. Организационо-материјална проблематика

Обезбјеђење општих, кадровских и материјалних услова за рад
Организација сједница органа управљања
Организација и вођење сједница стручних органа
Праћење реализације закључака и одлука
Организација рада стручних служби (педагошке, административно-техничке, финансијске)
Организација израде завршног рачуна и пописа инвентара
Организација рада са приправницима
Организација здравствених прегледа
Организација полагања поправних и ванредних испита
<b>Укупно 8 часова</b>

### 3. Педагошко-инструктивни рад

Континуирано праћење наставе
Увид у припремање наставника
Увид у анализу тестирања ученика
Увид у облике и критерије оцјењивања
Пружање стручне помоћи наставницима
Оцјењивање рада наставника
Праћење огледних и угледних часова
Учешће у раду актива директора
Увид у рад стручних актива наставника
Увид у педагошки рад са наставницима и ученицима
Пружање стручне помоћи приправницима
Увид у педагошки рад са родитељима
Вођење педагошке документације
Контрола вођења досјеа запосленика
<b>Укупно 5 часова</b>

## 4. Аналитичко-студијски рад

Учешће у изради анализе успјеха ученика у учењу и владању
Увид у анализу резултата теста
Израда пријелога мјера за побољшање успјеха
Анализа остваривања годишњег плана и програма рада школе
Анализа остваривања наставног плана и програма
Анализа рада стручних органа школе
Анализа васпитних проблема и појава асоцијалног понашања
Анализа рада педагошке службе
Анализа организације рада школе
Анализа материјално-финансијског пословања школе
<b>Укупно 4 часа</b>

## 5. Нормативно-правни и финансијски послови

Праћење и примјена законских прописа
Покретање иницијативе и праћење израде нормативних аката
Учешће у изради нормативних аката
Утврђивање елемената за израду финансијског плана школе
Преглед финансијске документације
Учешће у изради завршног рачуна
Сарадња са секретаром трезора
Сарадња са просвјетном инспекцијом
Пријем радника у радни однос и раскидање радног односа
<b>Укупно 4 часа</b>

## 6. Заступање и представљање школе

Заступање и представљање школе пред судом и другим институцијама
Уговарање пословних аранжмана и закључивање уговора
Сарадња са школским органима и органима управе
Сарадња са просвјетно-педагошким заводом, високошколским организацијама, институцијама културе
Сарадња са донаторима и хуманитарним организацијама
Вођење евиденције о пословним контактима
<b>Укупно 5 часова</b>

## 7. Педагошка документација

Увид у преглед одјеленских и матичних књига
Увид у књигу дежурства
Потписивање свједочанстава и ћачких књижница
Преглед документације свих врста уписа
Преглед и овјеравање записника стручних органа
Праћење израде летописа
<b>Укупно 3 часа</b>

## 8. Евидентирање рада

Пословни састанци
Дневне забиљешке
Припреме за сједнице
Кореспонденција
Општа запажања о личном раду и приједлог мјера за унапређење рада
<b>Укупно 2 часа</b>
<b>УКУПАН СЕДМИЧНИ ФОНД ЧАСОВА: 40</b>

Директор обавља и друге стручне послове по налогу органа управљања.

## ПОСЛОВИ И РАДНИ ЗАДАЦИ ПОМОЋНИКА ДИРЕКТОРА

Помоћник директора у оквиру 40-часовне радне седмице обавља радне задатке у оквиру фонда часова како слиједи:

### 1. Планирање рада

Конципирање и израда програма рада школе и организација васпитно-образовног рада	3
Студијско-аналитички задаци за уапшењање васпитно-образовног рада	4
Планирање и припремање сједница стручних органа школе	1
Планирање колективног и индивидуалног стручног усавршавања	3

### 2. Праћење и реализација планираног рада

Праћење и реализација програма рада школе	3
Педагошко-инструктивни рад: огледна настава и инструктивна предавања, увођење иновација, стручни рад са чл-ановима колектива и приправницима, припрема за рад	9
Перманентна стручна сарадња, рад са наставницима, педагогом-психологом, библиотекарском и осталим стручним сарадницима школе	4
Вођење педагошке документације и евиденције о раду школе и реализацији програма	8
Остали послови	
Координација рада са руководиоцима стручних актива, извршавање одлука струч. орг. и служ. школе	3
Организовање рада и старање о раду стручно-технич. служ. школе	1
Организовање и планирање сарадње са друштвеном средином	1
<b>УКУПНО</b>	<b>40</b>

Помоћник директора обавља и друге стручне послове по налогу директора и органа управљања.

**Напомена:** У случају да школа нема право на помоћника директора ове послове обавља директор.

## 7. БРОЈ И СТРУКТУРА АДМИНИСТРАТИВНО- ФИНАНСИЈКОГ ОСОБЉА

За обављање стручних административно-финансијских, нормативно-правних, рачуноводствено-благајничких, обрачунских, статистичких, персоналних и других стручно-административних послова у установама основног васпитања и образовања, број стручног особља, профил и ниво образовања одређен је како слиједи:

Извршилац	Секретар школе	1
-----------	----------------	---

За свако одјељење/васпитну групу преко оптималног броја школа/установа има 0,03 извршиоца.

Профил и нивои стручне спреме: за обављање послова секретара школе потребан је VI или VII степен стручне спреме (правни или економски).

### СЕКРЕТАР

За обављање правно-административних послова школа/установа има секретара. Секретар школе/установе у оквиру радне седмице обавља радне задатке како слиједи:

## 1. Планирање рада и стручна сарадња

Учешће у конципирању и изради програма рада, извјештаја, информација, анализа, статистичких података школе и њихово увођење у информатички систем школе, сарадња са директором, помоћником, педагогом-психологом, библиотекарком, наставницима, ученицима, родитељима, ученичким организацијама, мјесном заједницом, друштвеном средином, просвјетном инспекцијом и другим органима	<b>6</b>
---	----------

## 2. Праћење и реализација планираног рада

Праћење и реализација програма рада, праћење прописа на подручју основног образовања и васпитања и законских прописа ради примјене и доградње нормативних аката школе	<b>4</b>
---	----------

## 3. Остали послови и радни задаци

Ангажман у припремању и одржавању сједница органа управљања и стручних органа школе-записници, закључци, одлуке и др.	<b>5</b>
Обављање дактилографских послова за потребе школе, послови ажурирања и чувања архиве и остале документације школе	<b>7</b>
Пријаве и одјаве радника и евиденција о одсуствовању с посла	<b>3</b>
Старање о документацији и евиденцији ученика који се користе превозом и др.	<b>3</b>

Упис ученика у I разред, преводнице, пријава кандидата за полагање испита за стицање основног образовања Издавање: потврда, ћачких књижица, свједочанстава и слично	<b>3</b>
Послови организације здравствене заштите и осигурања ученика и запосленика школе ...	<b>2</b>
Старање о општим условима за несметан рад школе (освјетљење, гријање, оправке, одржавање и слично)	<b>2</b>
Организовање и надзор рада техничког и помоћног особља школе и обављање и других стручних послова и радних задатака по налогу директора, наставничког вијећа и органа управљања	<b>3</b>
Сарадња са стручним службама на остваривању њихових програмских садржаја	<b>2</b>
<b>Укупан седмични фонд часова:</b>	<b>40</b>

## 8. БРОЈ И СТРУКТУРА ПОМОЋНОГ И ТЕХНИЧКОГ ОСОБЉА

За послове чишћења, одржавања и загријавања школске зграде, а према врсти установе, њеном капацитету и специфичним условима овим стандардом се за објект и укупну корисну површину-затворени и отворени простор утврђује број извршилаца како слиједи:

Послови	Број
Домар-ложач	<b>1</b>
Радници на одржавању хигијене:	
400 м <sup>2</sup> гирјање на круто гориво	<b>1</b>
500 м <sup>2</sup> гријање на течено гориво	<b>1</b>

Особље у школским кухињама:

Радник по овом основу се признаје ако школа има кухињу у власти-тој организацији, односно ако најмање 50% ученика добива бесплатан топли оброк.

Профил и ниво стручне спреме утврђен је како слиједи:

- Домар-ложач – трећи степен: столар, бравар, молер за котловнице на течном гориво
- Спремачица – завршена основна школа
- За дистрибуцију оброка – трећи или четврти степен стручне спреме и
- Кухар/сервирка – угоститељска школа – кухар

Школа за дјецу са посебним образовним потребама, завод, центар има 1 кухара.

Школа, центар, завод и дом који имају дјеца на сталном смјештају у току школске године има сљедеће извршиоце:

Послови	Број извршилаца
Кухар/сервирка	3
Економ	1

## 9. УЧЕНИЧКИ СТАНДАРД

### 1. Превоз ученика

Рационализација мреже редовних основних и других основних школа битан је фактор економичности и цијене образовања и васпитања.

Овим стандардом, због безбједности, ученицима се признаје право на бесплатан превоз под условом да

станују на удаљености већој од 4 км од школе коју похађају.

За ученике са посебним потребама бесплатан превоз организује и потребна средства обезбјеђује оснивач, независно од њиховог мјеста становања и школе коју похађају.

Финансијска средства за превоз ученика оснивач обезбјеђује школи, центру, заводу ако имају моторно возило прилагођено превозу дјеце са посебним потребама.

За трошкове превоза ученика и друге трошкове по основу организовања излета, посјета, екскурзија, логоровања, друштвено корисног рада, школе у природи и других облика васпитно-образовног рада предвиђених годишњим програмом рада школе средства обезбјеђује оснивач школе и то за сљедеће категорије ученика:

1. ученици чији су родитељи погинули као борци или цивилне жртве рата,
2. ученици чији родитељи примају социјалну помоћ или неке друге врсте помоћи и
3. ученици са посебним потребама и ученици с посебним потребама чији су родитељи ометени у психофизичком развоју.

### Напомена:

На подручју Босанско-подрињског кантона Горажде може се организовати превоз ученика из школа са већим бројем ученика од оптималног до постојећих са недовољним бројем ученика, у којима су повољни материјални и кадровски услови за рад (родитељи не партиципирају у трошковима превоза).

## 2. Школска кухиња

Школа може да организује рад школске кухиње. Опште критерије за рад кухиње утврђује Министарство.

## 3. Бесплатни уџбеници

За ученике чији је материјални положај угрожен као и за дјецу са посебним потребама, оснивач ће да омогући бесплатно кориштење уџбеника и потребне литературе коју посједује.

## 10. СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

У циљу подстицања и развијања интереса ученика, развоја стваралачких способности и потребе за проширивањем знања о достигнућима у науци, техници, умјетности те развијања радних навика, личне одговорности, превенције, смисла за заједнички рад, у школи се организују слободне активности ученика. Школске слободне активности су по свом значају изједначене са часовима наставе.

Слободне активности, у сарадњи са ученицима и друштвеним и културним организацијама друштвене средине, школа планира годишњим планом и програмом рада, водећи рачуна о масовности, садржајима и равномјерној заступљености ученика у свим њеним видовима.

Школске слободне активности, зависно од величине школе, карактера ученичких интереса, друштвених и културних прилика средине, школа организује самостално, водећи рачуна о сљедећим подручјима:

- култура и умјетност – секције:

- драмска, хорска, музичка, ликовна, литерарна, рецитаторска, фолклорна, балетна;
- привредна активност – задругарство, секције: књижарска, трговачка, ратарска, повртларска, перадарска, виноградарска, воћарска, сточарска, пчеларска, узгој младих животиња,
- техника и технологија: секције и клубови младих техничара, радио-аматера фотоаматера, рационализатора и иноватора, моделара, саобраћајача, кибернетичара за рачунаре и друго,
- допуна и проширивање знања-стваралаштво: секције математичара, физичара, биолога, хемичара, историчара, географа, страних језика, лингвиста и секције осталих наставних предмета и научних области.
- Физичко и здравствено васпитање: друштво за физичку културу, мале олимпијске игре, те спортске секције-атлетика, гимнастика, ритмичка гимнастика, џудо, карате, спорско стрелаштво, скијање, пливање,
- Превенција здравља, планирање породице, превенција овисности, малољетничког непримјереног понашања: секције и клубови – лига трезвености, превенција токсикоманија, овисности, сида, репродуктивно и друго здравље, уз оспособљавање ученика за едуцирање других ученика.
- Очување природне околине – секције и клубови младих природњака, извиђача, планинара, горана, љубитеља здраве човјекове околине.

Годишњим планом и програмом рада школе дефинишу се сви об-



лици, садржаји, начини и распоред рада. Одређују се и друга значајна питања која имају утицаја на њен рад и несметано испољавање и развијање.

Сагласно општим циљевима и задацима, школа планира све облике и све садржаје, прати реализацију и о слободним активностима води педагошку и другу документацију.

Поред активности на нивоу одјељења, разреда, група разреда, школа је дужна да има слободне активности које ће да је представљају и на ширем друштвеном плану. У том правцу школа има хор, рецитаторско-драмску, музичку, спортску секцију односно друштво, школску задругу те остале облике који одговарају условима и карактеру школе.

#### **11. ДРУШТВЕНА И КУЛТУРНА ДЈЕЛАТНОСТ ВАСПИТНО- ОБРАЗОВНИХ УСТАНОВА**

Школа/установа у свом раду остварује сталну, непосредну сарадњу и повезаност са локалном заједницом, путем културних, спортских и других облика дјеловања. Посебну друштвену активност школа остварује на манифестацијама у поводу Дана школе, Дана државности, те у поводу осталих државних и вјерских празника, јубилеја и годишњица.

Облици остваривања сарадње између школе и локалне заједнице (подручја гдје је школа лоцирана-мјесне заједнице и општине), реализују се путем културно-умјетничких, спортских и других манифестација, ликовних изложби, презентација литерарних радова, разних видова предавања, заједничких и јавних акција, те у разним другим облицима.

У оквиру друштвене и културне дјелатности школа има трајну обавезу да уређује, допуњује и одржава школске и пратеће школске објекте, дворишта, игралишта и остале вањске просторе, фасаде, пољопривредно и друго земљиште, на начин да је то усклађено са општим циљевима и задацима школе и њеним угледом у друштвеној средини.

Са истим задатком основна школа је дужна да своје школске објекте, вањске и унутрашње садржаје, опрему, средства и кадрове, уз договорене односе, стави у функцију шире јавне и културне дјелатности школе.

#### **О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е**

Стандарди су уједно и критерији за уједначавање услова рада основних школа, школа за дјецу са посебним образовним потребама, центара завода и домова значајна су претпоставка за складнији развој система основног образовања и васпитања. Они су услов за благовремено укључивање основне школе у захтјеве времена, у све брже токове развоја друштва, развој научних, техничких и технолошких достигнућа, проток квалитетних информација, које, између осталог, у својој основи подразумевају и нове педагошке концепте, радикалне промјене у рационализацији и ефикасности резултата наставе, нова подручја учења, и савремене методе, уз помоћ којих се сигурније налазе универзалне законитости сазнања.

Наведена питања већ дужи низ година окупирају нашу пажњу, нашу спознају, практичну педагошку и ширу друштвену јавност у смислу изналагања валидних критерија за

стварање једнаких стартних услова за све врсте основних школа, васпитних установа, центара, завода и дјечијих домова.

Овим се утемељују вриједности у форми педагошких стандарда, чија основа, поред осталог, мора да има и сигурну материјалну и друштвену дефинисаност.

Да би се том захтјеву удовољило, Педагошким стандардима за основну школу утврђују се исти основни услови за рационалнију и квалитетнију реализацију свих видова васпитно-образовних задатака који произилазе из законске регулативе о основној школи, Наставног плана и програма и задатака који су у складу са ширим друштвеним опредјељењима. За даљи развој и модернизацију у основној школи морају да се обезбједе сигурније стартне претпоставке. У тражењу путева и начина како остварити те процесе, урађени су ови педагошки стандарди.

Приликом процјењивања укупне ефикасности основне школе и оптерећености наставника, не само нормом часова за реализацију програмских садржаја, већ и бројем ученика у одјељењу, дошло се до закључка да је то значајан чинилац који успорава даљи развој и унапређивање наставе. Због тога се при процјени, у свим могућим комбинацијама организовања одјељења и група, настојало утврдити оптималан број ученика и на тај начин створити повољне услове за рад.

При утврђивању потребног броја стручног наставног кадра ови Педагошки стандарди се ослањају на досадашњу позитивну праксу, на обим и структуру задатака из Наставног

плана и програма и утврђеним обавезама у оквиру радне седмице, наставне и школске године. Исти принцип примјењен је и код других видова основних школа, с тим да су узете у обзир њихове специфичности у раду – школа за дјецу са посебним образовним потребама, васпитна установа, центар, завод и дјечији дом.

За руководне органе, стручне сараднике и друга стручна лица као критериј су узети оптималан број одјељења/васпитних група, број ученика и неки елементи из прописа о радној седмици, наставној и школској години.

Код административног и другог особља у обзир је узет Закон о раду.

При планирању потребног броја помоћног особља (за чишћење, гријање, одржавање школског објекта, руковање) као критериј у обзир су узети врста гријања, укупна корисна површина-отворени и затворени простор и опремљеност.

У овом материјалу сви послови и радни задаци, по унапријед одређеном принципу, сврстани су по приоритетима, водећи рачуна о њиховом обиму, сложености, тежини, значају и одговорности. За наставно особље пошло се од двадесет и четири часа непосредног васпитно-образовног рада. Приликом опредјељивања основни мотив је био да се непосредном извршиоцу наставног процеса олакша рад, али да се и нагласи већа одговорност за резултате у раду са ученицима.

Са ширег аспекта, циљ примјене тог принципа је стварање услова за подизање педагошког стандарда и квалитета наставе у основној школи.

При вредновању непосредног васпитно-образовног рада пошло се од чињенице да наставу треба иновирати и унаприједити у начину извођења, примјени метода и садржаја, тако да од укупне радне седмице непосредном раду припадају 24 часа или 60%. У настојању да се нагласи васпитна функција наставе, поред редовне наставе у школи су заступљени и остали облици – рад у одјељенској заједници, слободне активности ученика, што подразумева значајна побољшања рада и подизања квалитета и ефикасности.

У другу групу радних задатака сврстани су послови на индивидуалном стручном усавршавању, рад у стручним активима, сарадња са родитељима, педагогом-психологом, библиотекарском и осталим стручним лицима, рад у оквиру јавне и културне дјелатности школе, рад на педагошкој документацији, те учешће у осталим пословима школе.

Ове педагошке стандарде којима су дефинисани основни елементи за једнаке стартне услове рада основних школа не треба схватити као коначне. Напротив, треба их схватити као отворене за промјене и побољшања. Стандардима се дефинише једнака стартна основа која је услов за позитивне промјене у смислу бржег, садржајнијег и квалитетнијег развоја система основног образовања и васпитања.

### **13. НОРМАТИВИ РАДНОГ ПРОСТОРА, ОПРЕМЕ, НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА И УЧИЛА ПО ПРЕДМЕТИМА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ**

Нормативима се утврђују:

1. радни простор-специјализоване учионице, кабинети, предкабинети и оставе
2. опрема, наставна средства, учила и школски намјештај

#### **РАЗРЕДНА НАСТАВА**

**ПРОСТОР** - специјализована учионица-кабинет са таблом са више крила и вишеструком намјеном, застакљеним ормарима прилагођеним узрасту ученика, за одлагање ученичких радова, дјечије лектире, енциклопедија, часописа и прибора за рад, којим се ученици служе током часа.

- предкабинет за припрему наставника, са приручном стручном литературом (правописни приручници, рјечници страних ријечи), свескама за писмене припреме наставника, писмене вјежбе и контролне радове ученика.
- Просторије су физички повезане и са кабинетом чине јединствену/интегралну цјелину.
- једна остава за све предмете разредне наставе, са ормарима и вјешалицама за одлагање опреме, учила и дидактичког материјала.

**ОПРЕМА** – поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних средстава на нивоу школе, потребан је школски намјештај прилагођен узрасту ученика и посебна опрема како слиједи за:

БОСАНСКИ, ХРВАТСКИ, СРПСКИ  
ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Р бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Јед. Мјере	Количина
	<b>А. ВИЗУЕЛНА СРЕДСТВА</b>		
1.	Словарица-ћирилица и латиница (за учионицу, које израђује наставник)	Ком.	1
2.	Фотографије књижевника (по избору стручног актива)	Ком.	1
3.	Панои који прате програмско градиво	Комплет	1
	<b>Б. АУДИТИВНА СРЕДСТВА</b>		
1.	Аудиокасете, видеокасете и цд-ови са снимљеним садржајем прилагођеним узрасту, по тематици предвиђеној у програму <ul style="list-style-type: none"> <li>• Касете са текстовима и пјесмицама за разумијевање слушањем</li> <li>• Снимци текстова из усмене и писане књижев. народа БиХ</li> <li>• Акценатске вјежбе према програму, везане за изражајно читање</li> <li>• Едукативни софтвери-избор текстова према Наставном плану и програму и драматизација са познатим глумцима</li> </ul>	Комплет Комплет Комплет Комплет	1 1 1 1
	<b>Ц. ШКОЛСКА БИБЛИОТЕКА СА ЧИТАОНИЦОМ</b>		
1.	Опрема са литературом стручном периодиком, дјечијим и омладинским листовима према Стандардима		

## СТРАНИ ЈЕЗИЦИ

Р бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Јед. мјере	Количина
	<b>А. ВИЗУЕЛНА СРЕДСТВА</b>		
1.	Тематске зидне слике по програму за сваки разред	Комплет	1
2.	Зидне слике и фотографије према програмским садржајима	Комплет	1
3.	Комплет за почетну наставу страних језика (апликације, слике ...)	Комплет	1
4.	Дијапозитиви, дијафилмови или филмови у складу с програмским садржајима		
	<b>Б. АУДИТИВНА СРЕДСТВА</b>	Касете	
1.	За сваки језик који се учи и за сваки разред у којем се језик учи, по једна касета која прати уџбеник	Комплет	1
2.	Касете са текстовима и пјесмицама за разумијевање слушањем	Комплет	1
	<b>Ц. АУДИО И ВИЗУЕЛНА СРЕДСТВА</b>		
1.	Наставни филмови и видеокасете по тематици предвиђеној у програму		
2.	Едукативни софтвери који подржавају програмске садржаје	Комплет	1
	<b>Д. ПИСАНИ МАТЕРИЈАЛ</b>		
1.	Рјечници (једнојезични и двојезични)		
2.	Граматице		
3.	Стручни часописи		
4.	Часописи за младе на страном језику		
5.	Стручна методичка литература		

## МАТЕМАТИКА

Р бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Јед. мјере	Количина
	<b>А. ВИЗУЕЛНА СРЕДСТВА</b>		
1.	Зидне бројевне слике	Комплет	1
2.	Зидне слике и илустрације (скупови, бројеви и илустрације)	Комплет	1
3.	Панорафени према програмским садржајима	Комплет	1
	<b>Б. СТАТИЧНИ ВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>		
1.	Универзална магнетна табла са математичким симболима за скупове, бројеве, операције, релације и др.	Ком. за 2 одјељења	1
2.	Рачунаљка са 20 куглица	Комплет за 1 одјељење	1
3.	Позициона рачунаљка (шведска)	Комплет	1
4.	Рачунаљке за савладавање табличног низа	Комплет	1
5.	Дидактички материјал - магнетни жетони	Комплет	1
	<b>Ц. ПОКРЕТНИ ВИЗУЕЛНИ И АУДИО-ВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>		
1.	Филмови за разредну наставу	Комплет за 4 одјељења	
2.	Модел мјера за масу	*	1
3.	Модел мјера за течност	*	1
4.	Модел мјера за вријеме (демонстрациони бројачи, часовник)	*	1
5.	Модел геометријских тијела • жичани	*	1

6.	Модел геометријских тијела • пластичних чупљи)	*	1
7.	Модел мреже геометријских тијела	*	1
8.	Модел римских цифара	*	1
9.	Филмови (пропорционалност, геометријска тијела тачака у равни: једнакост многоуглова, површине троугла и површина паралелограма)	Комплет за сваки разред	4
10.	Математичка вага	Комплет	1
11.	Вага с тековима	Комплет за 4 одјељења	1
12.	Либела и висак	*	1
13.	Линијар (дужински)	Комплет за 2 одјељења	1
14.	Шестар за таблу	*	1
15.	Трокут (једнокраки-правоугаони)	*	1
16.	Трокут (разнокраки-правоугаони)	*	1
17.	Модел мјера за дужину (метар дрвени који се расклапа на дециметар, метар од платна, метар зидарски, метарска пантљика од 10 цм, уже од 40 м)	Комплет за 4 одјељења	1
18.	Модел мјера за површину и запремину (квadratни метар издијељен на квадратне дециметре, кубни дециметар смјештен у лимену кутвију ради демонстрације одговарајуће запремине течности, кубни метар од жице)	Комплет за 4 одјељења	1

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО  
ВАСПИТАЊЕ

ПРОСТОР

- сала за спорт у складу са нормативима простора
- кабинет за наставника
- свлачионица за ученике, одвојено за дјечаке и дјевојчице
- спремиште за одлагање справа и реквизита

ОПРЕМА – поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних средстава, на нивоу школе потребна је и посебна опрема како слиједи:

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Јед. мјере	Количина
	<b>А. СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ</b>		
	<b>СПРАВЕ</b>		
1	Гимнастички сандук	Ком	2
2	Вратило	Ком	1
3	Козлић (мали)	Ком	1
4	Козлић (велики)	Ком	1
5	Конопац за пењање	Ком	4
6	Рипстол 100x260	Ком	16
7	Струњача	Ком	6
8	Струњача спужва 200x150x40	Ком	2
9	Одскочна даска	Ком	2
10	Гимнастичке клупе	Ком	2
11	Греда ниска	Ком	1
12	Сталци за скок увис	Пар	1
13	Сталци за мрежу и мрежа за одбојку	Гар	1
14	Кошеви	Гар	1
15	Голови за рукомет	Ком	2
16	Сто за стони тенис	Ком	2
	<b>РЕКВИЗИТИ</b>		
1	Палице	Ком	36
2	Медицинске 2,3кг и 5кг	Ком	15
3	Лопте за одбојку	Ком	15
4	Лопте за кошарку	Ком	15
5	Лопте за рукомет	Ком	15

5			
6	Лопте за ногомет	Ком	6
7	Вијача – кратка	Ком	36
8	Вијача – дуга	Ком	2
9	Конопац за навлачење	Ком	1
10	Обручи	Ком	15
11	Лопте гумене (ритмичке)	Ком	10
12	Препоне	Ком	2
13	Кожне лоптице 200 гр	Ком	6
14	Штоперице	Ком	2
15	Пумпа за лопте	Ком	1
16	Мета-даска	Ком	2
17	Пишталка	Ком	5
18	Мрежице за стони тенис са затезачима	Гар	2
19	Рекети за стони тенис	Ком	8
	<b>Б. ОПРЕМА ЗА ОТВОРЕНИ СПОРТСКИ ТЕРЕН</b>		
1	Врата за рукомет усадна	Ком	2
2	Кошеви са конструкцијом фиксни	Ком	2
3	Сталци за одбојку са затезачима или усадни и мрежом са челичном жицом	Гар	1
4	Сталци за тенис са затезачима или усадни и мрежом са челичном жицом	Ком	1
5	Јама за скок удаљ	Ком	1
	<b>Ц. ИНСТРУМЕНТИ ЗА МЈЕРЕЊЕ РЕЗУЛТАТА</b>		
1	Вага	Ком	1
2	Центиметарска трака	Ком	1
	Остала средства (прибор)		
1	Радно одијело и обућа за наставника	Ком плет	1
2	Компјутер	Ком плет	1
3	Креде у боји	Ком плет	1
4	Прва помоћ	Ком плет	2

Сва опрема и реквизити из наведеног списка се користе, прилагођени узрасту ученика и програму разредне наставе.

## МУЗИЧКА КУЛТУРА

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Јед. мјере	Количина
	<b>А. ШТАМПАНИ МАТЕРИЈАЛ</b>		
1	Штампани нотни примјери за извођење музике пјевањем и свирањем према НП	Збирка	1
2	Збирка тема познатих дјела домаћих и страних аутора према наставном програму	Збирка	1
3	Збирка севдалинки, градских пјесама	Збирка	1
	<b>Б. СТАТИЧКИ ВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>		
1	Фотографије већег формата истакнутих композитора и познатих интерпретатора домаћих и страних	Комплет	1
2	Фотографије или слајдови инструмената симфонијског оркестра и традиционалних народних инструмената у БиХ	Комплет	1
3	Фотографије или слајдови оркестара и хорова, вокалних и инструменталних ансамбала	Комплет	1
4	Зидне слике љествица	Комплет	1
5	Графофолије за основе музичке писмености	Серија	100

	<b>Ц. ЗВУЧНИ МАТЕРИЈАЛ</b>		
1	Грамофонске плоче, аудиокасете или цд-ови са снимљеним дјелима према наставном програму	Комплет	2
2	Одломци из познатих опера, соло и хорске пјесме за упознавање свих пјевачких гласова и врста хорова	Комплет	1
3	Звучни снимци инструмената симфонијског оркестра у солистичкој функцији и у мањим камерним ансамблима	Комплет	1
4	Звучне продукције традиционалног народног пјевања и свирања из свих крајева БиХ и примјери новокомпоноване народне музике	Комплет	1
5	Аудиокасете или цд-ови са снимљеним пригодним композицијама за празнике и свечаности	Комплет	1
	<b>Д. ПОКРЕТНИ ВИЗУЕЛНИ И АУДИО-ВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>		
1	Филмови из животог познатих композитора и извођача	Комплет	8-10
2	Видеокасете, цд-ови са хорском музиком (дјечији, женски, мушки и мјешовити хор)	Комплет	1
3	Видеокасете, цд-ови са оркестралном музиком (гудачки, дувачки, симфонијски, народни, забавни)	Комплет	1
4	Видеокасете, цд-ови са солистичком вокалном музиком (сопран, алт, тенор, бас)	Комплет	1

5	Видеокасете, цд-ови солистичке инструменталне музике (виолина, виолончело, контрабас, флаута, клавир, клавир-ембало, оргуље, гитара, хармоника, саксофон), камерних ансамбала (клавирски трио, квартет и квинтет, гудачки квартет и квинтет, дувачки квартет и квинтет)	Ком плет	1
6	Видеокасете, цд-ови са снимцима традиционалног народног пјевања и свирања у БиХ и вриједних примјера новоконпоноване народне музике	Ком плет	1
7	Видеокасете, цд-ови са снимцима народних игара из БиХ	Ком плет	1
<b>Е. ПРОГРАМИРАНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Програми: • за савладавање основа музичке теорије и солфеџа и • за демонстрирање звучности различитих музичких инструмената, људских гласова и стилских права у музици	Ком плет	1
<b>Ф. МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ И АПАРАТИ</b>			
1	Клавир (пијанино)	Ком	1
2	Синтесајзер	Ком	1
3	Мелодика	Ком	10
4	Дјечији инструменти (звечка, прапорци, деф, триангл, чинеле, штапићи, добош, чергала, кастањета, звончићи, металофон, ксилофон, тимпани)	Ком плет	1
5	Орфов инструментариј	Ком	1

Сва опрема и реквизити из наведеног списка се користе, прилагођени узрасту ученика и програму разредне наставе.

#### ЛИКОВНА КУЛТУРА

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Јед. мјере	Количина
<b>А. СТАТИЧКИ ВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
	<b>ФОТОГРАФИЈЕ, РЕПРОДУКЦИЈЕ, ДИЈАПОЗИТИВИ</b>		
1	Фотографије већег формата истакнутих ликовних умјетника, домаћих и страних	Ком плет	1
2	Репродукције или дијапозитиви свих ликовних дјела предвиђених наставним програмом	Ком плет	1
3	Фотографије и дијапозитиви природних архитектонских и других културно-историјских знаменитости у БиХ	Ком плет	1
4	Репродукције или дијапозитиви репрезентативних дјела из свих области примјењених умјетности и дизајна	Ком плет	1
5	Репродукције или дијапозитиви графичких дјела у разним техникама	Ком плет	1
6	Репродукције или дијапозитиви вајарских дјела (разне технике и мотиви)	Ком плет	1
<b>МОДЕЛИ И ДРАПЕРИЈЕ</b>			
1	Збирке гипсаних одљевака рељефа, глава и фигура-типични примјери	Ком плет	1
2	Збирка кубуса и других геометријских тијела од једнобојних лакних материјала (свјетлосиво) већег формата	Ком плет	1



3	Збирка грнчарских предмета, различитих облика и величина, једнобојних и вишебојних без глазуре и глазираних	Ком плет	1
4	Збирка једнобојних и вишебојних драперија (бијело, сиво, окер, жуто, плаво, црвено, црно)	Ком плет	1
<b>ГОТОВИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА СЛИКАЊЕ И АРАНЖИРАЊЕ</b>			
1	Збирка лаког материјала за слагање мозаика у више боја (плаво, жуто, црвено, зелено, смеђе, бијело, црно)	Ком плет	1
<b>Б. ПОКРЕТНИ ВИЗУЕЛНИ И АУДИОВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Филмови из живота истакнутих ликовних умјетника – домаћих и страних	Ком	8-10
2	Видеофилмови из области ликовних умјетности према наставном програму	Ком плет	1
<b>Ц. АЛАТ, ПРИБОР И УРЕЂАЈИ</b>			
1	Узорци материјала (подлоге, и материјали са којима се ради) према програму	Колекција	1
2	Четкице (кистови) за акварел(мекане,округле) у три величине (бр. 2,6,10)	Гарн	1
3	Четкице (кистови) за темперу (чврсте, плоснасте, равне) у три величине (бр. 2,6,10)	Ком плет	1
4	Маказе мање (дјечије,затуљене)	Ком	10
5	Маказе веће (дјечије затуљене)	Ком	10
6	Нож за резање папира и картона	Ком	1
7	Нож за резање поливинила	Ком	1

8	Столић (сталак) за постављање модела (мртве природе)	Ком	1
9	Палета за сликање (од лесонита или пластична гарнитура од 20 комада)	Гар	1
10	Зидна магнетна табла са апликацијама (разнобојни елементи квадратног и кружног облика и сл.) за кабинет	Гар	1

Сва опрема и реквизити из наведеног списка се користе, прилагођени узрасту ученика и програму разредне наставе.

#### ПРИРОДА И ДРУШТВО

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Јед. мјере	Количина
<b>А. ВИЗУЕЛНА СРЕДСТВА</b>			
1	Природни предмети (биљке и животиње)	Збирке	2
2	Природни примјери (вода, врсте тла и др.)	Збирке	2
3	Модел Земље (глобус)	Ком	1
4	Модел Сунчевог система	Ком	1
5	Модел цвијета	ком	1
6	Модел човјека	Ком	1
7	Макета уређаја за наводњавање	Ком	1
8	Макета хидроелектране	Ком	1
9	Макета вјетрењаче	Ком	1
10	Макета насеља (село, град)	Ком	2
11	Тијела различитог састава, облика и запремине	Гар	1
12	Спектрална призма	Ком	1
13	Природни магнети (магнетски штап, потковица, игла)	Ком	1
14	Пластични линијар	Ком	1
15	Термометар са живом	Ком	1
16	Термометар са алкохолом	Ком	1
17	Топломјер за мјерење тјелесне температуре	Ком	1
18	Термометар за мјерење температуре	Ком	1

19	Барометар	Ком	1
20	Хигрометар	Ком	1
21	Вјетроказ	Ком	1
22	Огледало (равно, удубљено, испупчено)	Ком	3
	<b>Б. ВИЗУЕЛНЕ РЕПРОДУКЦИЈЕ</b> (скице и цртежи, фотогра-фије и илустрације, транспарентне слике, дијапозитиви, дијафилмови)		
1	Животне заједнице (шума, ливада, ријека, језеро, море, бара и др.)		
2	Рад воде у природи		
3	Рад вјетра у природи		
4	Знаци промјене времена		
5	Састав Земљине коре		
6	Цртежи и скице појава на небу		
7	Фотографија Земље из космоса		
8	Инфективне болести човјека (дијапозитиви у боји)		
9	Духан и здравље		
10	Алкохолизам и здравље		
11	Лична хигијена		
	<b>Ц. ГРАФИЧКОСИМ-БОЛИЧКА СРЕДСТВА</b>		
1	Шема испаравања воде и кондензација водене паре		
2	Шема прелаза воде из једног у друго агрегатно стање		
3	Шема уређења Земље и посљедице		
4	Шема Сунчевог система		
5	Табелограми и таблице (распрострањеност воде, праћење временских прилика, повезаност живог свијета и др.)		
6	Дјечији листови и часописи, литература о природи (Брем: Живот животиња, 1000 идеја за природославца, Ризница знања за младе, Васиона, Земља и вријеме, биљке, животиње и др.		
7	Календар природе		
	<b>Д. АУДИО-ВИЗУЕЛНА СРЕДСТВА</b>		
1	Живјети с природом (одабрани дијелови из ТВ-образовне емисије)	Збирка	5
2	Прва помоћ (наставни филм)	Комплет	3
3	Филтрирање и дезинфекција воде	Комплет	1
	<b>Е. ОСТАЛА ОПРЕМА</b>		
1	Лабораторијска чаша	Ком	3
2	Градуирана лабораторијска тиквица	Ком	2
3	Стаклене тегле	Ком	5
4	Различито обојене стаклене плочице	Комплет	1
5	Стаклено звоно	Ком	1
6	Свијећа са постољем	Ком	1
7	Прибор за његу биљака	Комплет	1
8	Кутак биљака, тераријум, собни акваријум, кавези са животињама		
9	Прибор и материјал за израду модела и макета конструкторске кутије	Комплет	2
10	Прибор и алат за рад у врту и воћњаку	Комплет	2
11	Прибор за увођење ученика у самосталне истраживачке активности (мале збирке из биологије, хемије и физике)	Комплет	3

**Напомена:** Користити према потреби наставна средства за биологију, хемију, физику, географију и културу живљења

**ПРЕДМЕТНА НАСТАВА****БОСАНСКИ, ХРВАТСКИ, СРПСКИ  
ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ**

ПРОСТОР - специјализована учионица-кабинет са предкабинетом и оставом.

ОПРЕМА-поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних средстава на нивоу школе, потребна је и посебна опрема како слиједи:

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Јед. мјере	Количина
<b>А. ВИЗУЕЛНА СРЕДСТВА</b>			
1	Фотографије књижевника (по избору стручног актива)	Ком	1
2	Зидне карте <ul style="list-style-type: none"> <li>• зидна карта: Југословенски језици, дијалекти и нарјечеја босанског, хрватског и српског језика и књижевности</li> <li>• зидна карта: Језици народа и народности у БиХ</li> </ul>	Ком	1
		Ком	1
<b>Б. АУДИТИВНА СРЕДСТВА</b>			
1	Грамофонске плоче, магнетофонске траке или ЦД-ови <ul style="list-style-type: none"> <li>• Снимци текстова из усмене и писане књижевности народа БиХ</li> <li>• Примјери штокавског и других дијалеката, нарјечеје босанског, хрватског и српског језика и књижевности</li> <li>• Акценатске вјежбе према програму везане за изражајно читање</li> <li>• Едукативни софтвери – избор те-</li> </ul>	Збирка	1
		Збирка	1
		Збирка	1

	кстова према новом Наставном плану и програму и драматизација с познатим глумцима	Збирка	1
	<b>Ц. ШКОЛСКА БИБЛИОТЕКА СА ЧИТАОНИЦОМ, ПРЕМА СПИСКУ ШКОЛСКЕ ЛЕКТИРЕ</b>		
1	Опрема са литературом, стручном периодиком, дјечијим и омладинским листовима према нормативу општих наставних средстава		

**СТРАНИ ЈЕЗИЦИ**

ПРОСТОР-специјализована учионица-кабинет за страни језик са предкабинетом и оставом

ОПРЕМА-поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних средстава, на нивоу школе потребна је и посебна опрема како слиједи:

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Једин мјере	Количина
<b>А. ВИЗУЕЛНА СРЕДСТВА</b>			
1	Тематске зидне слике по програму за сваки разред	Комплет	1
2	Зидне слике и фотографије према програмским садржајима	Комплет	1
3	Географска карта земље чији се језик учи	Ком	По 1
4	Комплет за почетну наставу страних језика (апликације, слике ...)	Комплет	1
5	Дијапозитиви, дијафилмови или филмови у складу с програмским садржајима		

	<b>Б. АУДИТИВНА СРЕДСТВА</b>		
1	За сваки језик који се учи и за сваки разред у којем се језик учи, по једна касета која прати уџбеник	Ком плет	1
2	Едукативни софтвери који подржавају програмске садржаје	Ком плет	1
	<b>Ц. АУДИО-ВИЗУЕЛНА СРЕДСТВА</b>		
1	Наставни филмови и видеокасете по тематици предвиђеној у програму		
2	Едукативни софтвери који подржавају програмске садржаје	Ком плет	1
	<b>Д. ПИСАНИ МАТЕРИЈАЛ</b>		
1	Рјечници (једнојезични и двојезични)		
2	Граматику		
3	Стручни часописи		
4	Часописи за младе на страном језику		
5	Стручна методичка литература		

## МАТЕМАТИКА

ПРОСТОР - специјализована учионица-кабинет за математику са предкабинетом и оставом.

ОПРЕМА: поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних средстава, на нивоу школе потребна је и посебна опрема како слиједи:

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Јед. мјере	Количина
1	Основни прибор за геометријско цртање	Комп за 4 одјељ	1
2	Размјерник	Ком	1

3	Модел троугла са унутрашњим и спољашњим угловима	Ком плет	1
4	Модел и врсте углова, збир углова троугла	Ком плет	1
5	Модел круга по дијеловима	Ком плет	1
6	Модел обима и површине круга	Ком плет	1
7	Модел централног и периферијског угла	Ком плет	1
8	Модел углова са паралелним крацима	Ком плет	1
9	Модел углова са паралелним и нормалним крацима	Ком плет	1
10	Модел Питагорине теореме	Ком плет	1
11	Модел равних геометријских фигура за претварање једних у друге	Ком плет	1
12	Модел површине геометријских фигура	Ком	1
13	Модел геометријских тијела-пластичних, шупљих	Ком плет	1
14	Модел геометријских тијела од жице	Ком плет	1
15	Модел геометријског тијела - пластичних на расклапање	Ком плет	1
16	Модел омотача геометријских тијела	Ком плет	1
17	Обла и рогљаста тијела конструисана за могућност претварања једних у друге	Ком плет	5
18	Шупљи модел призме и пирамиде једнаких основа и висина за експериментални доказ запремине пирамиде	Ком плет	1
19	Модел рогља	Ком плет	1
20	Модел разних геометријских фигура за демонстрацију обртних тијела	Ком плет	1

21	Модел координатног система	Ком плет	1
22	Модел квадрирања бинума	Ком плет	1
23	Модел за приказ операција са цијелим бројевима	Ком	1
24	Сталак за математичке моделе	Ком	1
25	Модел пресека пруге и угла	Ком	1
26	Модел за класификацију троуглова	Ком	1
27	Модел аксиома о паралелограму	Ком	1
28	Пантограф (школски)	Ком	1
29	Графофолија за поједине теме	Ком плет	1
30	Празне графофолије и оловке за графоскоп	Комплет (за сваки разр.)	1
<b>ПРОГРАМСКИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Образовни софтвери из математике који подржавају програмске садржаје	Ком плет	1
<b>ПРИБОР</b>			
1	Линијар (дужински)	Ком за два одјел	1
2	Шестар за таблу	*	1
3	Троугаоник (једнокраки-правоугли)	*	1
4	Троугаоник (разнокраки-правоугли)	*	1
5	Комплет рачунарских програма који подржавају програмске садржаје	Ком плет	1

## ИНФОРМАТИКА

ПРОСТОР - специјализовани кабинет за информатику с предкабинетом и оставом.

ОПРЕМА-поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних средстава, на нивоу школе потребна је и посебна опрема како слиједи:

1. Рачунари РС Pentium најновијег типа 15 ком.

Основне перформансе:  
РАМ МЕМОРИЈА 128 мб  
Твди диск 40-80 ГБ  
ЦД-РОМ  
Факс/модем  
Звучна картица  
Графичка картица  
Сервер (интерно умрежавање)

2. Штампаچی

- црно-бијели ласерски, 2 ком
- колор..... 2 ком

3. Скенер .....2 ком

4. систем за пројекцију слике с Рачунара..... 1 ком

5. Софтвер

Поред системског софтвера *DOS* и *WINDOWS* инсталирати програмски језик *BASIC* за основну школу.

6. Успоставити А и ЦД-теку по властитом избору.

Обавезно инсталирати програм за демонстрацију хардверских компоненти рачунара (*Mogvom Shortcut to Winpci*).

## ТЕХНИЧКИ ОДГОЈ

ПРОСТОР - специјализована учионица-кабинет, припремна соба предкабинет за припремање материјала за практичне радове и вјежбе и остава за потрошни материјал и опрему .

ОПРЕМА-поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних

средстава, на нивоу школе потребна је и посебна опрема како слиједи:

Р. бр	А. НАМЈЕШТАЈ	Јед. мјере	Количина
1	Радионички сто (за два радна мјеста)	Ком	8
2	Столић за сједење с регулацијом висине	Ком	16
3	Сто за наставника	Ком	1
4	Столица за наставника	Ком	1
5	Сто за електротехнику	Ком	1
6	Сталак за бушилицу	Ком	1
7	Сталак за двострану бушилицу	Ком	1
8	Сто за монтажу, уређаје и апарате за заједничко кориштење	Ком	1
9	Сталак за столне полужне маказе	Ком	1
10	Сто за бојење, лемљење и слично	Ком	1
11	Ормар с ланицама за смјештај ученичких комплета алата	Ком	4
12	Ормар за смјештај групног алата	Ком	4
13	Ормар за смјештај конструкторских кутија	Ком	3
14	Витрина за ученичке радове	Ком	12
15	Пано (зидни) за изложбе	Ком	1
16	Ормар за средства заштите на раду	Ком	1
17	Сталак за пројекционе апарате	Ком	1
18	Школска табла	Ком	1
19	Пројекционо платно	Ком	1
20	Ормар за дидактички материјал (дијафилмови, фолије, филмови и др.)	Ком	2
21	Полице од пода до плафона за тродимензионална наставна средства	м <sup>2</sup>	9
22	Столарска тезга	Ком	1
23	Пулт са осам стега (шкрипова)	Ком	1

24	Компјутер са комплетном опремом	Ком	4
25	Сто за компјутер	Ком	4
	<b>НАСТАВНА СРЕДСТВА</b>		
	<b>А. АУДИО-ВИЗУЕЛНА НАСТАВНА СРЕДСТВА</b>		
1	Дијапозитиви или графоскопске фолије за: • серије дијапозитива по разредима предметне наставе	Комплет	1
2	Грамофон	Ком	1
3	Дијапројектор	Ком	1
	<b>Б. МАШИНЕ И АПАРАТИ</b>		
1	Универзална машина за обраду дрвета	Ком	1
2	Стонa електрична бушилица	Ком	1
3	Двострана бушилица	Ком	1
4	Апарат за заваривање	Ком	1
5	Универзална машина за обраду дрвета с постољем	Комплет	1
6	Трансформатор с исправљачем од 0 до 24 V /волти/ (са изводима једносмјерне и неизмјеничне струје)	Ком	1
7	Бицикл	Ком	1
8	Бицикл с мотором	Ком	1
9	Електрични штедњак	Ком	1
10	Хладњак с комором за замрзавање	Ком	1
11	Гријалица	Ком	2
12	Пегла	Ком	1
13	Стоне полужне маказе	Ком	1
14	Апарат за заваривање пластичних фолија	Ком	1
15	Машина за шивење	Ком	1
16	Стиротерм (алат за резање стиропора)	Ком	1
17	Електрична бушилица (преносива)	Ком	1

18	Ручни преносиви циркулар	Ком	1
19	Глодалица с брусном траком	Ком	2
20	Апарат за резање шперплоча (вибратор)	Ком	1
21	Електрично бројило	Ком	1
	<b>Ц. КОНСТРУКТОРСКЕ КУТИЈЕ</b>		
	За реализацију програмских садржаја свих разреда потребне су конструкторске кутије из области механотехнике, електротехнике, електронике и грађевинарства. Према избору на тржишту одабрати 60 конструкторских кутија		
	<b>Д. АЛАТИ И ПРИБОР</b>		
1	Челични линијар милиметарске подјеле с ручком	Ком	16
2	Метар челични	Ком	16
3	Игла за обиљежавање	Ком	16
4	Угаоник дрвени	Ком	16
5	Угаоник са наслоним (браварски)	Ком	16
6	Чекић (браварски од 100 до 250 гр.)	Ком	16
7	Шило	Ком	16
8	Моделарски нож	Ком	16
9	Маказе за папир	Ком	16
10	Нож за папир	Ком	16
11	Четкице за наношење боје	Ком	16
12	Игла за шивење коже (већа)	Ком	16
13	Пробојац Ø3	Ком	16
14	Пробојац Ø5	Ком	16
15	Пробојац Ø6	Ком	16
16	Књиговезачка игла	Ком	16
17	Длијето столарско (разних величина)	Ком	8
18	Резбарски лук	Ком	16
19	Резбарска стега	Ком	16
20	Резбарска дашчица	Ком	16

21	Турпија за дрво полуокругла, груба (рашпа)	Ком	16
22	Турпија за дрво пљосната (фина)	Ком	16
23	Лопатица за кит	Ком	8
24	Паралелно цртало	Ком	2
25	Ручна тестера листарица (груба)	Ком	16
26	Одвијач – 5мм	Ком	16
27	Тачкач	Ком	8
28	Браварски шестар	Ком	8
29	Чекић пластични	Ком	8
30	Турпија пљосната (груба)	Ком	8
31	Турпија пљосната (фина)	Ком	8
32	Турпија полуокругла (груба)	Ком	8
33	Турпија округла (груба разних Ø)	Ком	8
34	Турпија округла (фина разних Ø)	Ком	8
35	Комбинована клијешта са изолованим дршкама	Ком	8
36	Пљосната клијешта са изолованим дршкама	Ком	8
37	Округла клијешта са изолованим дршкама	Ком	16
38	Пробојац (душлаг)	Ком	8
39	Пинцета	Ком	8
40	Рам тестере за метал	Ком	16
41	Одвијачи 3мм	Ком	16
42	Сјечице (са изолованим дршкама)	Ком	16
43	Лампа 12 и 22 В	Ком	16
44	Нож за скидање изолације	Ком	16
45	Комплет пробојаца за кожу	Ком	1
46	Столарска клијешта	Ком	8
47	Ренде фино	Ком	4
48	Ренде грубо	Ком	4
49	Четкице за боју или лак	Ком	8
50	Дрвени чекић	Ком	8
51	Стеге столарске (металне 300 до 500)	Ком	4
52	Бургије за дрво од 3 до 25 мм	Ком	50
53	Камен за оштрење ножева	Ком	2

54	Разметац за тестере	Ком	1
55	Турпије троугласте за оштрење тестера (разне)	Ком	10
56	Висак	Ком	1
57	Либела	Ком	1
58	Гладилица	Ком	8
59	Резач за стакло	Ком	2
60	Помоћни угаоник	Ком	4
61	Стега за обраду дрвета	Ком	8
62	Тестера с рамом (груба)	Ком	2
63	Тестера с рамом (фина)	Ком	2
64	Сјекира тесарска	Ком	1
65	Угаоник лимарски (већи)	Ком	1
66	Сјекачи (разних) гарнитура	Ком	8
67	Ручна стега за метал	Ком	4
68	Прсна бушилица	Ком	4
69	Спиралне бургије за метал од 1 до 10 мм	Ком	60
70	Челична четка за чишћење турпија	Ком	4
71	Електрична лемилица 20 до 200W	Ком	8
72	Помочно мјерило (шублер)	Ком	8
73	Маказе за лим ручне (веће)	Ком	4
74	Маказе мање (изолирске)	Ком	4
75	Микрометар	Ком	4
76	Гарнитура машинских кључева	Ком	1
77	Гарнитура челичних бројева	Ком	1
78	Гарнитура челичних слова	Ком	1
79	Наковањ	Ком	1
80	Челична плоча за исправљање	Ком	8
81	Гарнитура турпија за кључеве	Ком	4
82	Обухватни шестар	Ком	4
83	Нарезнице и урезнице, гарнитура	Ком	8
84	Зумба	Ком	2
85	Привлакач, обликач, подметач (за закивање закиваца)	По ком	8

86	Клијешта за блок заковице (поп нитне)	Ком	1
87	Гарнитура одвијача (већа)	Ком	1
88	Гарнитура одвијача (мања)	Ком	1
89	Паралелна стега браварска 80 мм	Ком	16
90	Ковачка стега	Ком	2
91	Лемилица од 18 до 20W	Ком	8
92	Слушалица 4000 до 6000Ω	Ком	2
93	Универзални мјерни инструмент (авометар)	Ком	4
94	Клијешта за скидање изолација	Ком	8
95	Чекић 1000 г	Ком	8
96	Чекић 500 г	Ком	8
97	Извијач 3 мм	Ком	16
98	Извијач 8 мм	Ком	16
99	Хоблић	Ком	8
100	Турпија за дрво округла	Ком	8
101	Фангла	Ком	4
102	Мистрија	Ком	4
103	Лопатица (шпахтла) 50мм	Ком	8
104	Лопатица (шпахтла) 20 мм	Ком	8
105	Осигурачи комплет	Ком	16
106	Једнополни прекидач	Ком	16
108	Измјенични прекидач	Ком	16
109	Серијски прекидач	Ком	16
110	Утичница са заштитним контактом	Ком	16
111	Утичница обична	Ком	16
113	Утикач обични	Ком	16
114	Сијалично грло	Ком	16
115	Сијалице 24 ВЕ 27	Ком	20
116	Разводна кутија Ø60	Ком	16
117	Расклопне кутије Ø80	Ком	16
118	Електрично звонце	Ком	16
119	Већо стезаљке	Ком	100
	<b>МАКЕТЕ, ЗБИРКЕ, ОЧИГЛЕДНА СРЕДСТВА</b>		
1	Динама	Ком	1
2	Електропокретач (алнасер)	Ком	1
3	Разводник паљења	Ком	1



4	Регулатор-реглер	Ком	1
5	Платинска дугмад	Ком	1
6	Пресјеци елемената кућних инсталација за водовод и канализацију: славине, вентили, кољена, рачва, спојнице, сифони, водомјер, ВЦ испирач и друго	Ком	1
7	Комплет елемената за електроинсталације	Комплет	1
8	Макете уземљења	Комп	1
9	Макета кућне електроинсталације	Комплет	1
10	Макета водоводне и канализационе инсталације	Комплет	1
11	Збирка терморегулатора	Комплет	1
12	Збирка електротехничких изолатора	Комплет	1
13	Пресјеци електричних проводника	Комплет	1
14	Збирка машинских елемената	Комплет	1
15	Збирка челичних профила	Комплет	1
	<b>СЛИКЕ</b>		
1	Разне слике поступака обраде материјала	Комплет	1
2	Слике из саобраћаја	Комплет	1
3	Слике заштите на раду, шеме производних процеса, уређаја	Комплет	1
4	Остале слике везане за наставне садржаје	Комплет	1
	<b>Е. ПРИБОР ЗА ТЕХНИЧКО ЦРТАЊЕ</b>		
1	Табла за техничко цртање формата А3	Ком	16
2	Т лењир за таблу А3	Ком	16
3	Комплет троуглова за техничко цртање (већи)	Ком	1
4	Шаблони за писање (комплет)	Ком	1
5	Комплет кривуљара	Ком	1
6	Комплет шестара	Ком	1

**Напомена:** Нормативи су рађени на бази 16 ученика/групе с којом се ради. Сваки ученик има своје радно мјесто. Основни алат за реализацију радног задатка дат је за сваког ученика, а алати који се повремено користе дати су у мањем обиму. Нормативом није предвиђен потрошни материјал за извођење вјежби, који представља веома значајну ставку и није га могуће предвидјети јер зависи од изабране вјежбе.

### ФИЗИКА

ПРОСТОР - специјализована учионица-кабинет, припремна соба-предкабинет са приручном стручном литературом и оставом у којој се одлажу инструменти.

ОПРЕМА-поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних средстава на нивоу школе, кабинет за физику опрема са компјутером и системом за пројекцију и посебном опремом како слиједи:

Р. бр	А. НАМЈЕШТАЈ	Јед. мјере	Количина
1	Механика (огледи из кинематике и динамике)	Комплет	1
2	Прибор са магнетским држачима за огледе из статике	Комплет	1
3	Прецизна вага с тековима	Комп	1
4	Калорика	Комп	1
5	Електростатика	Комп	1
6	Електростатички генератор	Ком	1
7	Електрична струја	Комп	1
8	Исправљач (4В,6В,12В,24В)	Ком	1
9	Нисконапонски трансформатор (4В,6В,12В,24В)	Ком	1

10	Школски трансформатор (универзални)	Ком плет	1
11	Генератори и електромотори	Ком плет	1
12	Румкорфов индуктор	Комп	1
13	Оптичка клупа са додатним прибором за огледе из геометријске оптике са лесерским извором	Ком плет	1
14	Магнетна плоча или плоча са магнетним држачима и додатним прибором	Ком плет	1
	<b>Б. ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИ УРЕЂАЈИ ЗА ДЕМОНСТРАЦИОНЕ ОГЛЕДЕ И ЛАБОРАТОРИЈСКИ РАД УЧЕНИКА</b>		
1	Жлијиб за Галилеиев оглед	Ком	1
2	Прибор за демонстрацију инертности тијела	Ком	1
3	Прибор за провјеравање Другог Њутновог закона	Ком	6
4	Прибор за демонстрацију акције и реакције	Ком	1
5	Прибор за демонстрацију падања тијела	Ком	1
6	Прибор за испитивање трења	Ком	1
7	Апарат за испитивање стабилности тијела	Ком	1
8	Прибор за испитивање равнотеже тијела	Ком	1
9	Осцилатор (механички)	Ком	1
10	Клатно	Ком	6
11	Максвелов точак	Ком	1
12	Демонстрациона полула (једнострана, двострана)	Ком	2
13	Непомични и помочни котур	Ком	2
14	Стрма раван	Ком	1
15	Стрма раван код које се може мијењати нагиб	Ком	1
16	Модел простих механизма	Колек	1
17	Апарата за провјеравање Паскаловог закона	Ком	1
18	Прибор за испитивање притиска течности	Ком плет	1

19	Хидростатичка вага	Ком	1
20	Модел хидрауличне пресе	Ком	1
21	Прибор за провјеравање Архимедовог закона	Ком плет	1
22	Калориметар с термометром	Ком плет	6
23	Гравесандов прстен	Комп	1
24	Прибор за демонстрацију преношења количине топлоте	Ком плет	1
25	Електростатичко клатно	Комп	2
26	Електростатичка мрежа	Комп	1
27	Фарадејев кавез	Комп	1
28	Електрофор	Комп	1
29	Прибор за демонстрацију електричног поља	Ком плет	1
30	Модел плочастог кондензатора	Ком	1
31	Модел кондензатора промјењивог капацитета	Ком	1
32	Кондензатори (листасте, електролитички, керамички, промјењивог капацитета)	Колек	1
33	Волтин елемент	Ком	1
34	Лекланшеов елемент	Ком	1
35	Пресјек оловног акумулатора	Ком	1
36	Фотоелемент	Ком	1
37	Проводници, изолатори, полупроводници	Колек	1
38	Прибор за демонстрацију електричне струје у течностима	Ком плет	1
39	Прибор за демонстрацију електричне струје у гасовима	Ком плет	1
40	Прибор за испитивање електричног отпора	Ком плет	1
41	Отпорници (с ручицом, керамички, графитни с клизним контактом и др.)	Колек	1
42	Макете за редну и серијску везу отпорника	Ком	1
43	Прибор за Оерстедов оглед	Ком плет	1

44	Прибор за демонстрацију магнетског поља	Ком плет	1
45	Стални магнети (шипке, потковице, магнетне иглед)	Лпчеллет	1
46	Деклинатор-инclinатор	Ком	1
47	Компас	Ком	1
48	Демонстрациони електромагнет	Ком	1
49	Прибор за демонстрацију дјеловања магнетског поља на провод, са струјом	Ком плет	1
50	Електрично звонце	Ком	1
51	Модел електричних мјерних инструмената	Колек	1
52	Галванометар	Ком	1
53	Апарат за провјеравање Ленцовог правила	Ком	1
54	Модел трансформатора	Ком	1
55	Симулатор преношења електричне енергије	Ком плет	1
56	Оптички елементи (огледала, сочива, планпаралелна плоча, призма)	Колек	1
57	Сијалице (6x4,5В;5В;12В;24В)	Колек	9
58	Ласерски извор (гасни ласер)	Ком	1
	<b>Ц. ПРИБОР ЗА МЈЕРЕЊЕ</b>		
1	Челична мјерна трака (15м)	Колек	1
2	Милиметарска мјерна трака	Колек	6
3	Линијар (2x0,5м, 2x0,6 м, 2x0,7м 2x1,0м)	Колек	8
4	Мјерило са нонијусом	Колек	6
5	Микрометарски завртањ	Колек	6
6	Хронометар	Колек	6
7	Динамометар (1Н,2Н,5Н,10Н,20Н)	Гарн	1
8	Динамометар (3Х2Н,3Х5Н,3Х10Н)	Гарн	9
9	Тегови с кукицама (1Н,2Н,5Н,10Н)	Гарн	3
10	Термометар (Р,Ф,Ц,К)	Ком	1

11	Лабораторијски термометар (0°Ц-100°Ц)	Ком	6
12	Лабораторијски термометар (-5°-100°Ц)	Ком	1
13	Живин термометар	Ком	1
14	Метални термометар	Ком	1
15	Термометар с алкохолом	Ком	1
16	Барометар са живом	Ком	1
17	Барометар-анероид	Ком	1
18	Манометар са водом (отворени)	Ком	1
19	Манометар са живом	Ком	1
20	Метални манометар	Ком	1
21	Електрометар	Ком	1
22	Демонстрациони електрични мјерни инструменти (амперметар, волтметар)	Ком	2
23	Волтметар (10В)	Ком	6
24	Амерметар (0,5А)	Ком	6
25	Галванометар	Ком	1
26	Универзалним мјерни елементи	Ком	1
27	Отпорник с чеповима (10Ω,3x100Ω, 100Ω)	Ком	1
28	Отпорник с клизним Контактном (3x10Ω, 6x55Ω,2x100Ω)	Ком	11
29	Отпорна декада (1-11.000)	Ком	1
30	Мензура (2x100мл,6x500мл,3x11)	Ком	11
31	Епрувета (2x50мл,2x100мл)	Ком	4
32	Пипета (различитих запремина)	Ком	2
33	Вертикална скала-висиномјер	Ком	2
	<b>ПРИБОР ОД СТАКЛА</b>		
1	Лабораторијска чаша (1л)	Ком	2
2	Дубока стаклена када (5л)	Ком	1
3	Плитка стаклена када (5л)	Ком	1
4	Стаклена чаша (6x11,2x0,5л)	Ком	8
5	Лабораторијска тиквица (с равним дном и покретним клипом)	Ком	1

6	Стаклени лијевак	Ком	1
7	Спојена посуда са више цијеву (различитог пресека)	Ком	1
8	Градуирани стаклени цилиндри (различитог облика, једнаког попречног пресека при дну)	Ком	3
9	Слог капилара	Ком	1
10	Стаклене плоче (различитог површина)	Ком	5
11	Стаклена посуда (0,1 л)	Ком	2
12	Стаклена цијев облика слова Г	Ком	1
	<b>Д. СЛИКЕ, ГРАФИЧКА СРЕДСТВА, НАСТАВНИ ФИЛМОВИ, ВИДЕОСНИМЦИ, ОБРАЗОВНИ СОФТВЕРИ</b>		
1	Приказ система мјерних јединица-СИ		
2	Слике најпознатијих физичара		
3	Таблице, графикони и дијаграми одговарајућих физикалних величина, односно појава		
4	Поларизовани транспаренти (Оптика I, II, III) серија 1	Серија	1
5	Наставни филмови: <ul style="list-style-type: none"> <li>• рад и промјена енергије</li> <li>• индукција напона</li> <li>• структура материје</li> </ul>		
6	Видеоснимци физикалних појава и процеса (огледа)		
7	Едукациони софтвери-физика		
8	Сет фолија са систематизацијом градива из физике по областима, у виду табеларног приказа основних физикалних величина и закона		

9	Часописи из физике и стручна литература прилагођена ученицима основне школе (популарна интерпретација модерне физике)		
	<b>Е. ДОПУНСКА ОПРЕМА</b>		
1	Спиралне опруге (завојнице) различитог коефицијента истезања	Комплет	2
2	Слог једнаких плочица	Слог	1
3	Држач с двоструком куком	Ком	3
4	Различита постоља	Ком	10
5	Висак	Ком	1
6	Биметална трака	Ком	1
7	Пламеник	Ком	1
8	Термос-боца	Ком	1
9	Емајлирана посуда (0,5л)	Ком	6
10	Корито с пијеском (проводно)	Ком	1
11	Точак с лопатицом	Ком	1
12	Електрични гријач (репо)	Ком	6
13	Електрични разводник	Ком	2
14	Прекидач (једнополни, двополни)	Ком	8
15	Кушалица (куглица на дршци од изолатора)	Ком	1
16	Завојница (1200 навоја) и друге	Комплет	1
17	Сијалица с млијечним стаклом	Комплет	1
18	Универзални сталак	Комп	11
19	Лабораторијски сталак	Комп	6
20	Изоляциони сталак		10
	<b>Ф. ПОТРОШНИ МАТЕРИЈАЛ</b>		
1	Тијела не правилног и правилног геометријског облика различите запремине направљена од различитих твари		
2	Папирне траке, милиметарски папири, филтер-папир, станиолска фолија, графофолија, фломастери за стакло)		

3	Конац, најлонски конац, изолирна трака, универзално љепило		
4	Гумена цријева, пластичне и стаклене цијеви Различитог попречног пресека и дужине		
5	Опиљци од гвожђа, дрвета, оловна сачма		
6	Чепови од гуме, плута и пластике		
7	Крокодил-штипаљке, дрвене штипаљке, разне куке, хватаљке и маркери		
8	Жице од различитих твари, различитог попречног пресека и дужине		
9	Плоче од метала, поливинила, стакла, картона		
10	Дестилована вода, алкохол, етер, уље, жива		
11	Кухињска со, флуоресцин, калијев перманганат		
12	Пластелин, пијесак		
13	Сијалица за пројекционе апарате и друге потребне сијалице	Ком	4
14	Суша батерија		
	<b>Г. ПРИРУЧНИ АЛАТ</b>		
1	Чекић, комбинована клијешта, одвијачи, нож, маказе за папир и листови папира,		
2	Прибора за лемљење		

**Напомена:** Алтернатива за горе наведену опрему може да буде садржана у сетовима учила сортираних по областима, који омогућавају извођење лабораторијских вјежби и демонстрационих огледа предвиђених наставним програмима из физике, и компјутеризована мјерна опрема.

Број сетова се за сваку област одређује према броју група. Групу која ради са једним сетом чини 4 до 6 ученика.

Компјутеризована мјерна опрема садржи уз постојећу опрему одговарајуће сензоре и систем који омогућава аутоматску аквизицију и обраду података на компјутеру уз графички и табеларни приказ.

## ХЕМИЈА

### ПРОСТОР:

Лабораторија-кабинет за хемију

Просторија у којој се изводи експериментална настава из хемије треба да је свијетла, са умјетном расвјетом, са могућношћу доброг провјетравања.

Припремна соба-предкабинет, користи се за припремање вјежби, одржавање опреме и радне потребе наставника.

Остава-служи као магацин за хемикалије. Ови простори физички су повезани са кабинетом и са њима чине јединствен блок.

**ОПРЕМА:** Опрема потребна за реализацију наставе хемије планира се на бази 30 ученика, (5 група) и састоји се из следећих сегмената:

1. Основна опрема
2. Аудио-визуелни извори информација
3. Апарати и инструменти
4. Помоћни дидактички материјал
5. Лабораторијско стакло
6. Хемикалије (неопходни реагенси)
7. Помоћни прибор
8. Заштитна (сигурносна) опрема

#### 1. Основна опрема:

- демонстрациони сто за наставника с прикључцима за струју, воду и плин.

- радни столови за ученике прекривени пластичном масом отпорном на хемикалије. Ако је капацитет стола 6 ученика, онда је 5 столова довољно за одјелење од 30 ученика. Распоред столова условљен је димензијама просторије, као и распоредом инсталација. Положај столова омогућава извођење огледа и групно и појединачно. Уобичајено је да се радни столови инсталишу у централном низу. Сваки сто треба да има славину за воду и сливник. Уколико то није могуће, онда се сливник с неколико славина монтира на централном дијелу просторије или се налази са стране стола. Изнад сливника се најчешће поставља боца с дестилованом водом. Радни столови имају прикључке за струју и плин. С ладницом у којој се држи радни материјал (практикум, свеске, филтер-папири, маказе и др.), и ормарић у којем се држи метални прибор (сталци, пламеници, клеме и сл.).
  - Полице за реагенсе, који се најчешће користе, постављају се по дужини радних столова.  
Столице на завртање чија се висина може регулисати, тако да се може радити сједећи.
  - Школска табла, што дужа због писања хемијских једначина). Препоручује се изнад табле инсталисање дуге неонске цијеви.
  - Пројекционо платно фиксирати изнад или са стране табле.
  - Дигестор (ормар за извлачење отровних гасова) је прикључен на димњак. У димњаку се инсталише вентилатор да би се појачало извлачење гасова и пара.
  - Учионичке клупе и столице на бази 30 ученика. Могућа је комбинација једносједа, двосједа или тросједа, зависно од величине просторије и распореда основне опреме.
  - Ормари с полицама за хемикалије, лабораторијско стакло и стручну литературу. Ови ормари обично су са устакљеним вратима и постављају се дуж једног зида учионице.
2. Аудио-визуелни извори информација
    - графоскоп, епископ и епидијскоп
    - компјутер и пројектор за кориштење едукационих софтвера едукациони софтвери-хемија
    - ТВ-апарат и видеорекодер
    - Видеокасети (по избору наставника)
  3. Апарати и инструменти:
    - Прецизна техничка вага с утезима (осјетљивост 0,01г)
    - термометри (50,100 и 200°Ц)
    - Хорманов апарат (електролиза воде)
    - Кипов апарат (развијање гасова)
    - Апаратура за дестилацију воде
    - Ексикатор (сушионик)
  4. Помоћни дидактички материјал:
    - Мапа периодног система елемената
    - Технолошке табле
    - Зидне карте
    - Шеме и цртежи (усклађени с програмским потребама)
    - Модели (кристалне решетке, атоми, молекуле)
    - Збирка руда и минерала
  5. Лабораторијско стакло:
    - епрувете, 16x160мм 5 комада
    - чаша од 250 мл 100 комада
    - чаша 150 мл 5 комада
    - чаша 100 мл 5 комада

- балон округлог дна (250мл) 5 ком.
  - стаклени лијевак (P=10 цм) 5 ком.
  - балон с равним дном (100мл) 5 ком.
  - Ерленмаерове тиквице (100мл) 5 комада
  - ерленмаерове тиковице (150мл) 2 комада
  - стаклена када, двије величине по 2 комада лијевак за одвајање 10 комада
  - мензуре (10,25,50,100 мл) 5 комада
  - петријеве шоље (P=10 цм) 5 комада
  - порцеланска здјела (P=10цм) 20 ком.
  - Тарионик с тучком (2 величине) 2 комада
  - Сатно стакло 5 комада
  - Сатклене цијеве (P=8мм) 5 комада
  - Стаклено звоно 5 комада
  - Бирета (25) по 5 комада
  - Водено хладило (Либигово)
  - Одмјерне тиквице за припрему раствора 30 комада
  - Пипете трушасте и градуиране
  - Стаклени штапићи
6. Основне хемикалије потребне за извођење лабораторијских вјежби и демонстрационих огледа дефинисаних Наставним планом и програмом за предмет Хемија
7. Помоћни прибор:
- Тацне пластичне 10 ком
  - Сталци за епрувете 5 ком
  - Дрвене штапаљке за епрувете 30 ком
  - Четкице за прање епрувета 10 ком
  - Основни алат (нож, турпија, клијешта, маказе) по 5 ком
  - Комплет бушача за чепове 1 ком
  - Гумени чепови разних димензија 60 ком
  - Гумено цријево (P-8 мм) 5 ком

- Метални стативи висине 60цм 5 комада
- Метални прстенови 5 ком.
- Металне клеме и муфови 5 ком.
- Троношци и мрежице по 5 пак.
- Лакмус-папир (плави и црвени) 5 табли
- Филтер папир 5 ком.
- Кашичице или шпатуле
- Извори топлоте (шпиритне лампе, плинске лампе) по 5 ком
- Свијеће, Шибице по 10 ком.

#### 8. Заштитна опрема:

- Противпожарна опрема (ручни апарат за гашење пожара са ЦО<sub>2</sub>, сандук пијеска с лопатом, азбестне рукавице)
- Ормарић за пружање прве помоћи у коме су лијекови, раствори хемикалија и завојни материјал)
- Средства за уклањање отрова (деконтаминацију)

#### ПРАВИЛА ЗА БЕЗБЈЕДАН РАД УЧЕНИКА У ЛАБОРАТОРИЈИ

Основна правила безбједности у хемијској лабораторији јесу познавање свега оног што се односи на рад лабораторији и строго придржавање сљедећих мјера предострожности:

- У просторији гдје су смјештени прибор и хемикалије и гдје ће да се изводе експерименти улази се само уз присуство или одобрење наставника.
- У лабораторију улазимо мирно и мирно излазимо из ње.
- На радном мјесту у лабораторији не треба држати ништа непотребно (осим материјала потребног за експеримент, на столу могу стајати:

практикум, свеска и прибор за писање).

- У лабораторији се не једе и не пије због могућности тровања.
  - Ученици сами одржавају чистоћу свог радног стола и лабораторијског прибора којим раде.
  - Отпадци што настају током експеримената бацају се на за то одређено мјесто.
  - Морамо руковати пажљиво инсталацијама за воду, ел. струју и плин.
  - Прије експеримента треба пажљиво прочитати упутство за рад а такође добро слушати наставникова упутства да би се савлада правила руковања наведеним врстама супстанци.
  - Да би смо заштитили себе, свог колегу и своју околину, поштујемо слjedeће захтјебе:
1. Не разлијевамо и не расипамо хемикалије.
  2. За експеримент узимамо увијек минималну количину твари, уколико у упутству не стоји другачије.
  3. Хемикалије не дирамо рукама, јер многе су или отровне или нагризају кожу или слузокожу.
  4. Чврсте твари вадимо из боце само кашичицом, а течне пипетом или сипамо преко лијевка.
  5. чеп с боце у којој је хемикалија држи се у руци или ставља на сто, али тако да се не одложи на ону страну која је била окренута према хемикалији.
  6. Изваћену хемикалију не враћамо поново у посуду.
  7. Не смијемо остављати отворену боцу из које смо узели реагенс и враћамо је увијек на њено прво-

битно мјесто.

8. При сипању база или киселина не нагињимо се изнад њих.
  9. Не миришемо супстанце директно изнад боце, већ машемо руком изнад отвора боце према лицу док се мирис не осјети.
  10. Прије загријавања течних твари додајемо стаклене перилице или каменчиће да не би дошло до прскања при кључању.
  11. При згаријавању течности смо опрезни, јер може бити избачена из посуде.
  12. Твари у здјели мијешамо стакленим штапићима, а у епрувети лаганим лупкањем кажипрстом по њој.
  13. Да бисмо заштитили одијело од нагризајућих супстанци, приликом експеримената обавезно носимо радну кецељу.
  14. Радове с лако запаљивим супстанцама не изводимо у близини пламена. У случају да се запале, гасимо их пијеском или памучном тканином, а не водом.
- по завршетку експеримента сав употребљени прибор добро оперемо, очистимо и оставимо на мјесто.
  - прије и послије извођења експеримента треба добро провјетрити просторију.
  - морамо знати гдје у просторији у којој изводимо експеримент стоји резервна апотека, гдје су противпожарна средства.
  - при напуштању лабораторије треба затворити инсталације за воду или плин и искључити електричне уређаје.

Школе су обавезне да прате најновија достигнућа у наставној тех-



нологији и набављају наставна средства за унапређивање наставе.

## БИОЛОГИЈА

### ПРОСТОР

Специјализована учионица-кабинет коју чине:

- лабораторија,
- припремна соба-предкабинет за припремање материјала за практичне радове и вјежбе и остава за потрошни материјал, хемикалије, инструменте, апарате, потребан алат и др.
- Кутак живе природе - за гајење биљака и животиња потребних за демонстрације, огледе и вивисекцију, у којој ученици и наставници обављају дуготрајна посматрања и огледе.

Просторије биолошког кабинета физички су повезане с кабинетом и с њима чине јединствену цјелину.

ОПРЕМА - поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних средстава на нивоу школе, потребна је и посебна опрема како слиједи:

Р. бр	А. НАМЈЕШТАЈ	Једин мјере	Количина
	<b>ОПРЕМА ПРОСТОРА</b>		
1	Табла с два крила	Ком	1
2	Демонстрациони сто с лавабоом и прикључак за плин, струју и воду	Ком	1
3	Лабораторијски столови с керамичком радном површином, прикључцима за плин и струју, мобилним плочама за писање и одговарајућим столицама за 12-16 ученика		

4	Ормари за хемикалије, од којих је један погодан за чување лакозапаљивих отровних хемикалија	Ком	3
5	Ормари за стаклени и лабораторијски прибор	Ком	4
6	Клупе са столицама, по могућности за 30 ученика (условно)		
7	Завјесе за замрачивање простора		
8	Комплет за личну и противпожарну заштиту		
<b>ОПРЕМА ЗА ЕКСПЕРИМЕНТАЛНИ РАД</b>			
<b>А. НАСТАВНА СРЕДСТВА И ПОМАГАЛА</b>			
1	Стаклене каде разних величина	Комплет	1
2	Реагенс-боце (250,500,199 мл)	Комплет	1
3	Пипете 10 мл	Комп	1
4	Ерленмајерове тиквице (10,100,250,400 мл)	Комплет	5
5	Стаклени лијевци	Комп	1
6	Универзални статив 60 цм на плочи	Ком	1
7	Стаклено звоно	Ком	2
8	Тарионица (порцулански и стаклени) с тучком	Ком	5
9	Шпиритне лампе с трношцима и азбестном мрежицом	Ком	5
10	Сталак за епрувете	Ком	30
11	Епрувете	Ком	100
12	Лабораторијске чаше (ватросталне, разних величина)	Ком	20
13	Тегле праховке (разне величине)	Ком	20
<b>Б. ЛАБОРАТОРИЈСКИ ПРИБОР, АПАРАТИ, ИНСТРУМЕНТИ</b>			
1.	Микроскопи и микропроектори с прибором Школски микроскоп, увећање 600 пута и више	Ком	8
		Ком	8

	Микроскопска лампа				
2	Прибор за микроскопирање				
	Предметна стакла	Ком	100		
	Покровна стакла	Ком	100		
	Микроскопске игле	Ком	12		
	Тиквице с капалкама	Ком	10		
	Жилети за препарате	Ком	10		
	Лупе (увечања 5 и 10 пута)	Ком	10		
	<b>АКВАРИЈУМ С ПРИБОРОМ</b>	Ком	1		
	<b>АКВАРИЈУМ С ТЕРАРИЈЕМ</b>	Ком	1		
	<b>ИНСТРУМЕНТАРИЈУМ</b>	Ком	1		
1	Прибор за дисекцију и вивисекцију: када, скалпели, пинцете, маказе, ланцете, игле	Ком плет	5		
	<b>СЛИКЕ</b>				
1	Животне заједнице-биоценозе				
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Шума</li> <li>• ливада</li> <li>• бара</li> <li>• море</li> <li>• ријеке и језера</li> <li>• јестиве биљке</li> <li>• јестиве животиње</li> <li>• заштита воде</li> <li>• заштита земљишта</li> <li>• заштита ваздуха</li> <li>• ланци исхране (у шуми, на ливади, у бари, у мору)</li> </ul>	Ком Ком Ком Ком Ком Ком Ком Ком Ком Ком	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1		
2	Биљни свијет				
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• табла: ћелија (станица)</li> <li>• табла: бактерије и алге</li> <li>• табла: гљиве и лишаји</li> <li>• табла: маховине и папрати</li> <li>• табла: голосемењаче</li> <li>• табла: фамилије лутиса и букава</li> <li>• табла: фамилије лептирњака и помоћница</li> <li>• табла: фамилије љиљана и трава</li> </ul>	Ком Ком Ком Ком Ком Ком Ком Ком	1 1 1 1 1 1 1 1		
3	Слике из ботанике у више боја: пупољак, стабло, корјен, лист (анатомија и морфологија), цвијет, цват, опрашивање, плодови (меснати сухи, остали плодови)				1
	Слике из анатомије животиња: <ul style="list-style-type: none"> <li>• безкичмењаци: спужве и душљари, чланковите глистe, кишна глиста, љускари-ријечни рак, пауци – паук крстач, инсекти-пчела, шкољке -слатководна шкољка, пужеви-виноградски пуж, бодљокожци-морски јеж</li> <li>• кичмењаци: хрскавичаве рибе, рибе са коштаном скелетом, водоземци-зелена жаба, унутрашњи орган женке жабе, гмизавци-зелембаћ, птице-голуб, сисари-зец, кунјић</li> </ul>	Ком плет	1		1
4	Слике из анатомије човјека-каширане				
	<ul style="list-style-type: none"> <li>• унутрашњи органи</li> <li>• срце и крвни судови</li> <li>• срце I и II</li> <li>• говорни органи</li> <li>• крвоток човјека</li> <li>• крв I и II</li> <li>• бубрези</li> <li>• јетра</li> <li>• варење</li> <li>• цријевни паразити</li> <li>• дисајни органи</li> <li>• лимфни судови</li> <li>• нервни систем човјека</li> <li>• условни рефлекси</li> <li>• органи слуха</li> </ul>	Ком Ком Ком Ком Ком Ком Ком Ком Ком Ком Ком Ком Ком Ком	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1		



	хистологија, ембриологија, систематика) гарнитура 1/140	Комплет	1
	• микропрепарати из генетике	Комплет	1
6	Видеокасете (видеофилмови)		
	• Садржај из ботанике	Комплет	1
	• Садржај из систематике биљака	Комплет	1
	• Садржај из систематике животиња	Комплет	1
	• Садржај из генетике	Комплет	1
	• Садржај из екологије и заштите животне средине	Комплет	1
	• Садржај из еволуције	Комплет	1
7	Графофолије		
	• графофолије (чисте)	Комплет	1
	• серија припремљених графофолија	Комплет	1
	• фломастери црни и у боји за графофолије	Комплет	1
8	Аудио-визуелни извори информација		
	• дијапројектор	Комплет	1
	• видеорекодер с телевизором	Комплет	1
	• епископ А4 1000W	Комплет	1
	• фрижидер запремине 125 литара	Комплет	1
	• едукациони софтвер за интерактивну наставу биологије који подржавају програмске садржаје	Комплет	1
	• пројекционо платно 125x125	Комплет	1
	• опрема потребна за коришћење едукационих софтвера	Комплет	1

## КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА

ПРОСТОР - специјализована учионица-кабинет с предкабинетом и оставом

ОПРЕМА-спецификација опреме на бази петнаест ученика, једне групе.

Поред наведене у Стандардима за опште наормативе наставних средстава на нивоу школе, потребна је и посебна опрема како слиједи:

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Јед. мјере	Количина
	<b>ОБЛАСТ ИСХРАНЕ</b>		
1	Демонстрациони сто с ормаром за прибор	Комплет	1
2	Шпорет, електрични	Комплет	1
3	Кухињски елемент са судопером	Комплет	1
4	Фрижидер	Комплет	1
5	Експрес-лонац 5 или 7 л	Комплет	1
6	Емајл и тефлон таве	Комплет	2
7	Гарнитура шерпи и лонаца	Комплет	1
8	Плехови разних величина	Комплет	3
9	Пластичне каде разних величина	Комплет	3
10	Прибор за припремање јела, кухињска вага, ручни и електрични миксер, здјеле за мијешање, цједиљке, ножеви, ренде, кутлаче, кутије за намирнице и др.)	Комплет	1
11	Соковник	Комплет	1
12	Прибор за јело (столњаци, салвете, послужавници, здјеле, тањира, тањираћи, здјелице, корпице за хљеб, сланици, кашике, виљушке, ножеви, шољице, чаше, и друго, у гарнитурама)	Комплет	1

13	Сандуче за прву помоћ	Комп	1
	<b>Б. ОБЛАСТ ОДИЈЕВАЊА</b>		
1	Шиваћа машина са свим прибором за шивење и везење	Ком плет	1
2	Прибор за шивање, плетење и везење	Ком плет	1
3	Машина за плетење с прибором	Ком плет	1
4	Даска за пеглање	Ком	1
5	Пегла	Ком	1
6	Остали прибор и средства за чишћење и одржавање одјеће и обуће	Ком плет	1
	<b>Ц. ОБЛАСТ СТАНОВАЊА</b>		
1	Машина за прање веша	Ком	1
2	Електрични усисивач с прибором	Ком	1
3	Аспиратор	Ком	1
4	Брисач пода (зогер)	Ком	1
5	Остали прибор и средства за чишћење и одржавање стана	Ком плет	1
6	Модел стана	Комп	1
7	Макета породичне куће	Комп	1
	<b>ЕДУКАТИВНА СРЕДСТВА</b>		
1	Мапе из исхране, становања и одијевања		
2	Видеокасете из области исхране, становања и одијевања		
	Едукативни софтвери који подржавају програмске садржаје из културе живљења		

## ИСТОРИЈА

ПРОСТОР - специјализована учионица-кабинет с приручном библиотеком у застакљеним витринама, предкабинетом са држачима за карте и оставом.

ОПРЕМА - поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних средстава на нивоу школе, потребна је и посебна опрема како слиједи:

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Јед. мјере	Количина
	<b>А. ШТАМПАНИ МАТЕРИЈАЛ</b>		
1	Зидне карте Мапе слијепих карата	Ком Ком плет	1 4
	Грчка у старом вијеку	Ком	1
	Римско царство	Ком	1
	Хронолошка карта I дио, од праисторије до географских открића	Ком	1
2	Хронолошка карта II дио, од географских открића до савременог доба	Ком	1
3	Јужни славени у раном феудализму	Ком	1
4	Средњовјековна босанска држава	Ком	4
5	Доба великих географских открића	Ком	1
6	Европа у XVII вијеку	Ком	1
7	Европа од 1815-1848.	Ком	1
8	Европа у XIX вијеку	Ком	1
9	Југословенске земље у XIX и XX вијеку	Ком	1
10	Први свјетски рат, Европа 1914.-1930.	Ком	1
11	Свијет-политичка карта	Ком	1
	<b>Б. СТАТИЧКИ ВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>		
1	Комплекти графофолија од I до VI дијела	Ком	По 1
	<b>Ц. ПОКРЕТНИ ВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>		
1.	Видеокасете-стари вијек	Комп	1
2	Видеокасете-средњи вијек	Комп	1
3	Видеокасете-феудализам	Комп	1
4	Видеокасете-средњовјековна култура	Ком плет	1

5	Видеокасете – турска освајања Балканског полуострва	Ком плет	1
6	Видеокасете–капиталистичка привреда	Ком плет	1
7	Видеокасете – Европа и свијет у XVIII и XIX вијеку	Ком плет	1
8	Видеокасете–Југословенски народи у XVIII и XIX вијеку	Ком плет	1
9	Видеокасете–Револуција 1848./49. године	Ком плет	1
10	Видеокасете–Наши народи крајем XIX и почетком XX вијека	Ком плет	1
11	Видеокасете–БиХ у I и II свјетском рату	Ком плет	1
12	Видеокасете–БиХ послије II свјетског рата	Ком плет	1
	<b>Д. ПОТРОШНИ МАТЕРИЈАЛ</b>		
1	Чисти листови графоф-олија	Ком плет	1
2	Луминал и друге хемијске оловке	Ком плет	2
3	Видеокасете	Комп	5
4	Блок-папир за израду слијепих карата	Ком плет	10
5	Оловке у боји	Комп	10
6	Папир за цртање	Комп	10

## ГЕОГРАФИЈА

ПРОСТОР - специјализована учионица–кабинет са припремном собом/-предкабинетом са држачима за одлагање карата, витринама за стручну литературу, столом за припремање паноа, поправљање оштећених карата и оставом: за географске инструменте, фолије за графоскоп, телескопе и друго.

ОПРЕМА-поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних средстава на нивоу школе, потребна

је и посебна опрема како слиједи:

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Јед.мјере	Количина
	<b>А. ИНСТРУМЕНТИ-МОДЕЛИ</b>		
1	Глобус-физички	Ком	2
2	Глобус – индукциони	Ком	1
3	Глобус – рељефни	Ком	1
4	Збирка минерала	Ком	1
5	Бусола	Ком	10
6	Вјетроказ	Ком	1
7	Термометар (обични, минимални,максимални)	Ком	По 7
8	Барометар (Анероид)	Ком	1
9	Барограф	Ком	1
10	Кишомјер	Ком	1
11	Курвиметар	Ком	1
12	Метарска вршца	Ком	15
13	Пантограф	Ком	1
14	Планиметар	Ком	1
15	Лупе са свијетлом и без свијетла	Ком	30
16	Планетаријум	Ком	1
17	Телескоп школски	Ком	1
18	Телуриј	Ком	1
19	Дурбин	Ком	5
	<b>Б. ШТАМПАНИ МАТЕРИЈАЛ</b>		
1	Карта свијета- физичка	Ком	2
2	Карта свијета–политичка	Ком	1
3	Карта Европе–физичка	Ком	2
4	Карта Европе–политичка	Ком	1
5	Карта Европе–економска	Ком	1
6	Карта распрострањености становништва Европе	Ком	1
7	Карта Азије – физичка	Ком	1
8	Карта Африке–политичка	Ком	1
9	Карта Сјеверне Америке–физичка	Ком	1
10	Карта Јужне Америке–физичка	Ком	1
11	Карта Аустралије и Океаније–физичка	Ком	1
12	Политичка карта Сјеверне и Јужне Африке	Ком	1
13	Карта Јужне Европе–физичка	Ком	1

14	Карта Босне и Херцеговине – физичка	Ком	2
15	Карта Босне и Херцеговине демографска	Ком	1
16	Карта Босне и Херцеговине – топографска Р 1:50.000	Ком	5
17	Карта Босне и Херцеговине-геолошка	Ком	1
18	Карта Босне и Херцеговине – економска	Ком	2
19	План града	Ком	1
20	Мапе слијепих карата за сваки континент	Ком плет	3
<b>Ц. СТАТИЧНИ ВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Слајд-шема: Земљине сфере	Ком	1
2	Слајд-шема: Сунчев систем	Ком	1
3	Слајд-шема: Мјесечеве мијене	Ком	1
4	Слајд-шема: Сатне зоне на земљи	Ком	1
5	Слајд-шема: Географска ширина	Ком	1
6	Слајд-шема: Географска дужина	Ком	1
7	Слајд-шема: Картографски знаци	Ком	1
8	Слајд-шема: Апсолутна и релативна висина	Ком	1
9	Слајд-шема: Боре и расједи у рељефу	Ком	1
10	Слајд-шема: Ријечна ерозија	Ком	1
11	Слајд-шема: Ледничка ерозија	Ком	1
12	Слајд-шема: Абразија	Ком	1
13	Слајд-шема: Крашка ерозија	Ком	1
14	Слајд-шема: Еолска ерозија	Ком	1
15	Слајд-шема: Вулканске и сеизмичке зоне на Земљи	Ком	1

16	Слајд-шема: Климатске зоне на Земљи	Ком	1
17	Слајд-шема: Вегетационе зоне на Земљи	Ком	1
18	Слајд-шема: Људске расе на земљи	Ком	1
<b>Д. ПОКРЕТНИ ВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Видеокасете с документарним ТВ-емисијама Градови Босне и Херцеговине Планине Босне и Херцеговине Ријеке Босне и Херцеговине	Ком плет Ком плет Ком плет	1 1 1
2	Видеофилмови ТВ-пријемник Видеоуређај Компјутер с пратећом опремом Дигитална камера Дигитални пројектор	Ком Ком Ком Ком Ком Ком	1 1 1 1 1 1
3	Фототека	Комп	1
<b>Е. ПОТРОШНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Чисти листови графополија	Ком	100
2	Водоотпорни фломастери	Ком	2
3	Видеокасете	Комп	5
4	Блок-папир за израду слијепих карата	Ком	30
5	Оловке у боји	Комп	30
6	<ul style="list-style-type: none"> <li>• прибор за цртање (линијар, шестар)</li> <li>• географска литература (уџбеници, приручници, географске читанке и друга стручна литература)</li> <li>• атласи</li> <li>• педагошка литература (методике наставе географије, дидактике, општа педагогија и психологија)</li> </ul>	Ком плет	30

<ul style="list-style-type: none"> <li>• часописи</li> <li>• географски атлас свијета (познатих свјетских издавача)</li> <li>• дискете, цд-ови</li> </ul>		
---	--	--

### ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

#### ПРОСТОР

- сала за спорт у складу са нормативом простора
- кабинет за наставника
- свлачионице за ученике, одвојено за дјечаке и дјевојчице
- мокри чвор, одвојено за дјечаке и дјевојчице
- спремиште за одлагање справа и реквизита

ОПРЕМА - поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних средстава на нивоу школе, потребна је и посебна опрема како слиједи:

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Једин мјере	Количина
	<b>А. СПРАВЕ И РЕКВИЗИТИ</b>		
	<b>СПРАВЕ</b>		
1.	Гимнастички сандук	Ком	2
2	Вратило	Ком	1
3	Козлић (мали)	Ком	1
4	Козлић (велики)	Ком	1
5	Конопац за пењање	Ком	4
6	Рипстол 100x260	Ком	16
7	Струњача	Ком	6
8	Струњача спужва 200x150x40	Ком	2
9	Одскочна даска	Ком	2
10	Гимнастичке клупе	Ком	2
11	Греда ниска	Ком	1
12	Сталци за скок увис	Пар	1
13	Сталци за мрежу и мрежа за одбојку	Гар	1

14	Кошеви	Гар	1
15	Голови за рукомет	Ком	2
16	Стол за стони тенис	Ком	2
	<b>РЕКВИЗИТИ</b>		
1	Палице	Ком	36
2	Окретишта	Ком	10
3	Медицинске 2,3кг и 5кг	Ком	15
4	Лопте за одбојку	Ком	15
5	Лопте за кошарку	Ком	15
6	Лопте за рукомет	Ком	15
7	Лопте за фудбал	Ком	6
8	Вијача кратка	Ком	36
9	Вијача дуга	Ком	2
10	Конопац за навлачење	Ком	1
11	Обручи	Ком	15
12	Лопте гумене (ритмичке)	Ком	10
13	Препоне	Ком	2
14	Кожне лоптице 200 гр (за бацање у циљ)	Ком	6
15	Кугла 3 и 4 кг	Ком	2
16	Метар-челични 25 м	Ком	1
17	Стартни блокови	Ком	4
18	Котураљке	Ком	5
19	Клизаљке	Ком	5
20	Скије за трчање	Ком	17
21	Санке	Ком	2
22	Штоперице	Ком	2
23	Стартни пиштољ	Ком	1
24	Пумпа за лопте	Ком	1
25	Бројеви од платна (за крос)	Ком	30
26	Ручни семафор или електронски семафор	Ком	1
27	Мета – даска	Ком	2
28	Пиштаљка	Ком	5
29	Палица за хокеј (на паркету, трави, леду)	Гар	2
30	Мрежице за стони тенис са затезачима	Гар	2
31	Рекети за стони тенис	Ком	8
	<b>Б. ОПРЕМА ЗА ОТВОРЕНИ СПОРТСКИ ТЕРЕН</b>		
1	Врата за рукомет, усадна	ком	2
2	Кошеви с конструкцијом, фиксни	Ком	2



3	Сталци за одбојку са затезачима или усадни и мрежом с челичном жицом	Гар	1
4	Сталци за тенис са затезачима или усадни и мрежом с челичном жицом	Ком	1
5	Јама за скок удаљ	Ком	1
6	Сегменти за бацање кугле	Ком	1
<b>ИНСТРУМЕНТИ ЗА МЈЕРЕЊЕ РЕЗУЛТАТА</b>			
1	Картон (књижица) тјелесног развоја ученика, мали и велики	Ком за 1 учен	1
2	Антропометар	Ком	1
3	Калипер	Ком	1
4	Динамометар	Ком	1
5	Вага	Ком	1
6	Трапинг-плоча	Ком	1
7	Центиметарска трака	Ком	1
8	Методологија рада	Ком	1
9	Критеријске таблице	Ком	1
Остала средства			
1	Дијафилмови	Ком	1
	• Лична хигијена	Ком	1
	• Правилно држање тијела	Ком	1
2	Кинограми	Ком	1
	• Хигијена исхране	Ком	1
	• Хигијена одмора	Ком	1
	• Хигијена тјелесног вјежбања	Ком	1
3	Видеорекордер и ТВ	Ком	1
Остала средства (прибор)			
1	Радно одијело и обућа за наставника	Ком плет	1
2	Скијашка опрема наставника	Ком плет	1
3	Прибор за обуку у пливању	Ком плет	1
4	Компјутер	Комп	1
5	Креде у боји	Комп	1
6	Прва помоћ	Комп	2
<b>ПРЕПОРУЧУЈЕ СЕ:</b>			
1	Разбој	Ком	1

2	Кругови	Ком	1
3	Коњ с хваталкама	Ком	1
4	Висока греда	Ком	1

## МУЗИЧКА КУЛТУРА

ПРОСТОР - специјализована учионица – кабинет с предкабинетом и остатком за штампани материјал и инструменте.

ОПРЕМА-поред наведене у Стандардима за опште нормативе, наставних средстава на нивоу школе, потребна је и посебна опрема како слиједи:

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Једин мјере	Количина
<b>А. ШТАМПАНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Штампани нотни примјери за извођење музике пјевањем и свирањем према НП	Збирка	1
2	Збирка тема познатих дјела домаћих и страних аутора према наставном програму	Збирка	1
3	Збирка севдалинки, градских пјесама	Збирка	1
<b>Б. СТАТИЧКИ ВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Фотографије већег формата истакнутих композитора и познатих интерпретатора домаћих и страних	Ком плет	1
2	Фотографије или слајдови инструмената симфонијског оркестра и традиционалних народних инструмената у БиХ	Ком плет	1
3	Фотографије или слајдови оркестара и хорава, вокалних и инструменталних ансамбала	Ком плет	1

4	Зидне слике љествица	Комп	1
5	Графофолије за основе музичке писмености	Серија	100
<b>Ц. ЗВУЧНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Грамофонске плоче, аудиокасете или цд-ови са снимљеним дјелима према наставном програму	Комплет	2
2	Одломци из познатих опера, соло и хорске пјесме за упознавање свих пјевачких гласова и врста хоров	Комплет	1
3	Звучни снимци инструментална симфонијског оркестра у солистичкој функцији и у мањим камерним ансамблима	Комплет	1
4	Звучне репродукције традиционалног народног пјевања и свирања из свих крајева БиХ и примјери новокомпоноване народне музике	Комплет	1
5	Аудиокасете или цд-ови са снимљеним пригодним композицијама за празнике и свечаности	Комплет	1
<b>Д. ПОКРЕТНИ ВИЗУЕЛНИ И АУДИО-ВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Филмови из живота и познатих композитора и извођача	Комп	8-10
2	Видеокасете, цд-ови са хорском музиком (дјечији, женски, мушки и мјешовити хор)	Комплет	1
3	Видеокасете, цд-ови са оркестралном музиком (гудачки, дувачки, симфонијски, народни, забавни)	Комплет	1
4	Видеокасете, цд-ови са солистичком вокалном		

	музиком (сопран, алт, тенор, бас)	Комплет	1
5	Видеокасете, цд-ови солистичке инструменталне музике ( виолина, виолончело, контрабас, флаута, клавир, клавирембало, оргуље, гитара, хармоника, саксофон), камерних ансамбала(клавирски трио, квартет и квинтет, гудачки квартет и квинтет, дувачки квартет и квинтет)	Комплет	1
6	Видеокасете, цд-ови са снимцима традиционалног народног пјевања и свирања у БиХ и вриједних примјера новокомпоноване народне музике	Комплет	1
7	Видеокасете, цд-ови са снимцима народних игара из БиХ	Комплет	1
8	Видеокасете или цд-ови са одломцима из опера: Фигарова женидба (В.А. Мозарта), Севиљски бријач (Росини), Трубадур, Набуко, Аида (.Верди), Кармен (Бизе), Продана невјеста (Б. Сметана), Фауст (Гуно), Н.Ш. Зрински (И. Зајц), Еро с оног свијета (Ј. Готовац)	Комплет	1
9	Видеокасете с одломцима из балета: Лабудово језеро, Шчекулчинк (П. И. Чајковски), Копелија (Л. Де Либ), Орхидска легенда (С. Христић), Дрвиш и смрт (В. Комадина), Баво у селу (Ф. Лотка)	Комплет	1
<b>Е. ПРОГРАМИРАНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Програми: <ul style="list-style-type: none"> <li>• за савладавање основа музичке теорије и солфеџа и</li> </ul>		

	<ul style="list-style-type: none"> <li>за демонстрирање звучности различитих музичких инструмената, људских гласова и стилских праваца у музици</li> </ul>	Ком плет	1
<b>Ф. МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ И АПАРАТИ</b>			
1	Клавира (пијанино)	Ком	1
2	Синтезајзер	Ком	1
3	Хармоника, 80 басова	Ком	1
4	Гитара класична	Ком	1
5	Блок-флаута-сопран <ul style="list-style-type: none"> <li>алтова</li> <li>ленора</li> <li>басова</li> </ul>	Ком Ком Ком	20 8 6 4
6	Мелодика	Ком	10
7	Дјечији инструменти (звечка, прапорци, деф, триангл, чинеле, штапићи, добош, чергала, кастањета, звончићи, металофон, ксилофон, тимпани)	Ком плет	1
8	Инструменти за формирање школског оркестра (хармоникашки, мандолински, тамбурашки или мјешовити)	Ком плет	1
9	Традиционални народни инструменти из ужег и ширег завичаја	Ком плет	1
10	Звучна виљушка с резонантном кутијом	Ком	1

## ЛИКОВНА КУЛТУРА

ПРОСТОР - специјализована учионица-кабинет за ликовну културу с намјештајем прилагођеним потребама реализације програма ликовне културе

- предкабинет и остава за одлагање дјечијих радова и потрошног материјала.

ОПРЕМА - поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних средстава на нивоу школе, потребна је и посебна опрема како слиједи:

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Једин мјере	Количина
<b>А. СТАТИЧКИ ВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
<b>ФОТОГРАФИЈЕ, РЕПРОДУКЦИЈЕ, ДИЈАПОЗИТИВИ</b>			
1	Фотографије већег формата истакнутих ликовних умјетника, домаћих и страних	Ком плет	1
2	Репродукције или дијапозитиви свих ликовних дјела предвиђених наставним програмом	Ком плет	1
3	Фотографије и дијапозитиви природних архитектонских и других културно-историјских знаменитости у БиХ	Ком плет	1
4	Репродукције или дијапозитиви репрезентативних дјела из свих области примјењених умјетности и дизајна	Ком плет	1
5	Репродукције или дијапозитиви графичких дјела у разним техникама	Ком плет	1
6	Репродукције или дијапозитиви вајарских дјела (разне технике и мотиви)	Ком плет	1
<b>МОДЕЛИ И ДРАПЕРИЈЕ</b>			
1	Збирке гипсаних одљевака рељефа, глава и фигура-типични примјери	Ком плет	1
2	Збирка кубуса и других геомеријских тијела од једнобојних лаких материјала (свјетлосиво) већег формата	Ком плет	1

3	Збирка грнчарских предмета, различитих облика и величина, једнобојних и вишебојних без глазури и глазираних	Ком плет	1
4	Збирка једнобојних и вишебојних драперија (бијело, сиво, окер, жуто, плаво, црвено, црно)	Ком плет	1
<b>Б. ПОКРЕТНИ ВИЗУЕЛНИ И АУДИО-ВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Филмови из живота истакнутих умјетника-домаћих и страних	Ком	8-10
2	Видеофилмови из области ликовних умјетности према наставном програму	Ком плет	1
<b>Ц. АЛАТ, ПРИБОР И УРЕЂАЈИ</b>			
1.	Узорци материјала (подлоге и материјали с којима се ради) према програму	Колек	1
2	Четкице (кистови) за акварел (мекане, округле) у три величине (бр. 22,6 и 10)	Гар	1
3	Четкице (кистови) за темперу (чврсте, пљоснате, равне) у три величине (бр. 2,6,10)	Ком плет	1
4	Плоча (табла) за мијешање графичке боје (лесонит, поливинил)	Ком	10
5	Гумени ваљак за графику	Ком	1
6	Маказе мање (дјечије затупљене)	Ком	10
7	Маказе веће (дјечије затупљене)	Ком	10
8	Нож за резање папира и картона	Ком	1
9	Нож за резање поливинила	Ком	1
10	Ножићи и пера за линорез	Гар Ком плет	10

11	Ножићи и пера за дрворез	Гар Комп	10
12	Столић (сталак) за постављање модела (мртве природе)	Ком	1
13	Палета за сликање (од лесонита или пластична гарнитура од 20 комада)	Гар	1
14	Зиднам агнетна табла са апликацијама (разнобојни елементи квадратног и кружног облика и сл.) за кабинет	Гар	1
15	Мала графичка преса (за А2 или А3 формат)	Гар	1
16	Керамичка пећ (мања за кабинет)	Ком	1

**ВЈЕРОНАУКА-ПРОСТОР:**

специјализована учионица-кабинет и предкабинет с оставом.

ОПРЕМА - поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних средстава на нивоу школе, потребна је и посебна опрема како слиједи:

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Јед. мјере	Количина
<b>А. ШТАМПАНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Тематске зидне слике по програму	Ком плет	1
2	Методика наставе	Ком	1
3	Приручници	Комп	1
4	Уџбеници	Комп	1
5	Стручни часописи и илустровани листови	Ком плет	1
6	Комплет графофолија који прати програмске садржаје	Ком плет	1
<b>Б. АУДИО – ВИЗУЕЛНА СРЕДСТВА</b>			
1	Аудио касете са снимљеним текстовима које прате уџбеник	Ком плет	1

2	Видеокасете с тематиком према програмским садржајим	Ком плет	1
<b>Ц. ТЕХНИЧКА СРЕДСТВА</b>			
1	Едукациони софтвери који подржавају програмске садржаје	Ком	1
2	Опрема потребна за коришћење едукационих софтвера	Ком	1
3	ТВ	Ком	1
4	Видеорекодер	Лп,	1
<b>Д. ПОТРОШНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Графофолије-термо и обичне	Ком плет	1
2	Водоотпорни фломастери	Ком плет	1
3	Оловке у боји	Комп	1
4	Папир за цртање	Комп	1
5	Видеокасете	Ком	1
6	Аудиокасете	Ком	1

#### ОБРАЗОВАЊЕ ЗА ДЕМОКРАТИЈУ И ГРАЂАНСКЕ СЛОБОДЕ

ПРОСТОР - специјализована учионица-кабинет и предкабинет за припрему с оставом.

ОПРЕМА - поред наведене у Стандардима за опште нормативе наставних средстава на нивоу школе, потребна је и посебна опрема како слиједи:

Р. бр	НАСТАВНА СРЕДСТВА	Јед. мјере	Количина
<b>А. ШТАМПАНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
Карте, слике, шеме			
1	Методика наставе	Ком	1
2	Енциклопедије	Комп	1
3	Лексикони	Комп	1
4	Уџбеници	Комп	1
5	Збирка радова-текстова	Комп	1

6	Конвенција о правима дјетета	Ком	20
7	Људска права и грађанске слободе	Ком	20
8	Ми, народ-Пројект грађанин	Ком	20
9	Водич за наставнике	Ком	2
10	Часописи и илустровани листови		
11	Приручна стручна литература		
12	Графофолије-термо и обичне		
<b>Б. ТЕХНИЧКА СРЕДСТВА, ПОКРЕТНИ ВИЗУЕЛНИ И АУДИОВИЗУЕЛНИ МАТЕРИЈАЛ</b>			
1	Едукациони софтвери који подржавају програмске садржаје	Ком	1
2	Опрема потребна за коришћење едукационих софтвера	Ком	1
3	ТВ	Ком	1
4	Видеорекодер	Ком	1
5	Видеокасете	Ком	1
6	Аудиокасете	Ком	1
7	Наставни филмови	Ком	1
8	Дијапозитиви	Ком	1
9	Упутства за правилну употребу материјала	Ком	1

Број: 10-38-804/04

05.11.2004. године

МИНИСТАР

Осман Сомун, с.р.

Г о р а ж д е

.....